บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี

สำนักหอสมุดกลาง

โดย

นางสาววรรณพร นกใหญ่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการประกอบการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี

สำนักหอสมุดกลาง

โดย
นางสาววรรณพร นกใหญ่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการประกอบการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE ROLE OF SUAN KAEW MONK AS THE SOCIAL ENTREPRENEUR : CASE STUDY OF SUAN KEAW TEMPLE, CHANGWAT NONTHABURI

สำนักหอสมุดกลาง

By

Miss Wannaporn Nokyai

มหาวิทยาลัยศิลปากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Master of Business Administration Program in Entrepreneurship

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2012

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี ” เสนอโดย นางสาววรรณพร นกใหญ่ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ

…….....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

สำนักหอสมุดกลาง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ประสพชัย พสุนนท์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุวิชา วรวิเชียรวงษ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์)

...../...../.....

53602734 : สาขาวิชาการประกอบการ
คำสำคัญ : บทบาทของพระสงฆ์/ผู้ประกอบการสังคม/วัดสวนแก้ว

วรรณพร นกใหญ่ : บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ.ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์. 64 หน้า.

การวิจัยศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก พระพยอม กัลยาโณ ผู้ประกอบการโดยรอบบริเวณวัด และผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้าหรือบริจาคสินค้า เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีวิทยาที่เรียกว่า วิธีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Method) เพื่อบรรยายและอภิปรายปรากฏการณ์บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี

พระพยอม กัลยาโณ จัดตั้ง มูลนิธิสวนแก้วเพื่อช่วยเหลือ บรรเทาทุกข์ ให้แก่เพื่อนมนุษย์ โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ ศาสนา และสัญชาติ กิจกรรมของมูลนิธิสวนแก้วขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 6 ประการ คือ 1.เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา 2.เพื่อส่งเสริมศีลธรรม จรรยาอันดี 3.เพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทย 4.เพื่อร่วมมือกับองค์การการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์ 5.ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่อย่างใด และ 6.จัดการศึกษา ส่งเสริมการศึกษา โดยวัดสวนแก้วได้มีการรับบริจาคของที่ไม่ใช้แล้ว เพื่อมาขายในราคาย่อมเยา และนำกำไรที่ได้ไปพัฒนาโครงการเพื่อสังคมของวัดสวนแก้ว

จากการศึกษาพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคมของวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี คือ ผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจที่มุ่งหวังผลประโยชน์ แต่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นผลประโยชน์คืนกลับสู่สังคมทั้งหมด ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปการจ้างงาน การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มโอกาส การรักษาสิ่งแวดล้อม โดยผู้ประกอบการสังคมจะต้องผสมผสานระหว่างธุรกิจที่มุ่งหวังผลประโยชน์กับการช่วยเหลือสังคม โดยยึดผลประโยชน์ของสังคมเป็นพันธกิจหลักขององค์กร และนำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการสังคมอย่างยั่งยืน

สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ลายมือชื่อนักศึกษา..... ปีการศึกษา 2555
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ .....

53602734 : MAJOR : ENTREPRENEURSHIP
KEY WORDS : THE ROLE OF MONK / SOCIAL ENTREPRENEURS / SUAN KEAW TEMPLE.
WANNAPORN NOKYAI : THE ROLE OF SUAN KAEW MONK AS THE SOCIAL ENTREPRENEUR : CASE STUDY OF SUAN KEAW TEMPLE, CHANGWAT NONTHABURI. THESIS ADVISOR : ASST.PROF. PITAK SIRIWONG, Ph.D. 64 pp.

The role of Suan Kaew monk as social entrepreneur:case study of Suan Kaew Temple Changwat Nonthaburi to study the process of social enterprise. And the problems and obstacles in the implementation of the social enterprise. The in-depth interviews to Pra Payom Kanlayano, entrepreneur surrounding the temple. And consumers who purchased or donated goods. To analyze the data. Using a methodology called. Phenomenological approach. (Phenomenology Method) to describe and discuss the phenomenon. The role of the monk in the social entrepreneurship case study of Suan Kaew temple in Nonthaburi.

Pra Prayom Kalayano founder of Suan Keaw Foundation to provide humanitarian relief, regardless of race, religion and nationality to the Suan Kaew Foundation. The six main objectives are: 1. To spread Buddhism. 2. Morally good to promote 3. Conservation. And promote the culture and traditions of Thailand. 4. Cooperation with other charitable organizations. For public use. 5. A process involved in politics in any way, and 6. Study. Education. By Wat Suan Kaew has been donated unused. To be sold at affordable prices. And profits to development the project of social enterprise.

The study found that The role of the monk in the social entrepreneurship of Suan Kaew temple Nonthaburi province is the leading business profit. However, the benefits to society as a whole benefits. This may take the form of employment. Productivity. To increase your chances. Environmental protection. Social entrepreneur aiming to combine business benefits with social assistance. By taking advantage of the social mission of the organization and contribute to the sustainable development of the society.

Program of Entrepreneurship Graduate School, Silpakorn University
Student's signature ..... Academic Year 2012
Thesis Advisor's signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์ ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ถึงประเด็นต่าง ๆ ในการศึกษาและชี้แนวทางในการแก้ปัญหา การค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม และได้กรุณาตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา รวมทั้งการแก้ไขงานให้สมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย ครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณคณะเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยศิลปากร ขอบคุณผู้ดำเนินงานโครงการและเจ้าหน้าที่ MBA ทุกท่านที่ให้ความดูแลช่วยเหลือมาตลอดหลักสูตรการศึกษา ขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการเรียนและทำงานวิจัยฉบับนี้ ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านและที่มิอาจกล่าวนามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้ ขอขอบคุณแรงสนับสนุนและกำลังใจที่ได้รับจากครอบครัวตลอดจนเพื่อน ๆ จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้

สุดท้ายนี้ หากงานวิจัยฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ประกอบการที่ต้องการประกอบธุรกิจเพื่อสังคม รวมถึงผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจเพื่อสังคมอยู่แล้ว และอาจจะก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ที่มีความสนใจในธุรกิจเพื่อสังคม นับเป็นความปิติอย่างยิ่งที่ได้ทำงานวิจัยฉบับนี้ขึ้นและหากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยไว้ ณ ที่นี้

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย		ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		จ
กิตติกรรมประกาศ		ฉ
บทที่		
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์การวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	3
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
2	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
	ความเป็นมาและการดำเนินงานของวัดสวนแก้ว	5
	แนวคิดผู้ประกอบการสังคม	6
	แนวคิดเรื่องพระสงฆ์กับการพัฒนา	8
	ประเด็นที่ควรพิจารณา เพื่อกระตุ้นเตือนจิตสำนึกในการทำงานพัฒนา	8
	สภาวะชุมชนไทยในปัจจุบัน	9
	บทบาทหลักของพระสงฆ์	9
	แนวคิดการดำเนินธุรกิจขนาดย่อม	16
	ประเภทของธุรกิจขนาดย่อม	17
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
3	วิธีดำเนินการวิจัย	21
	พื้นที่ศึกษา	22
	ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก	22
	ขั้นตอนการวิจัย	22
	วิธีการวิจัย	23
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
	การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	24
	การวิเคราะห์ข้อมูล	24

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	26
	บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี	26
	การเผยแพร่พระพุทธศาสนา โครงการเกี่ยวกับการเผยแพร่ศาสนา	27
	การส่งเสริมศีลธรรม จรรยาอันดี โครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมศีลธรรม จรรยาอันดี	28
	การอนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทย	28
	การร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์	29
	การจัดการศึกษา และส่งเสริมการศึกษา	30
	กระบวนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว	31
	รูปแบบของการประกอบการเพื่อสังคม	31
	การเริ่มดำเนินกิจการเพื่อสังคม	32
	การเตรียมพื้นที่	32
	บุคคลากร	33
	เงินทุน	33
	วิธีการจำหน่าย	33
	รายรับ	34
	ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว	36
	ปัญหาสิ่งแวดล้อม (ขยะ)	36
	ปัญหาเด็ก	37
	ปัญหาผู้สูงอายุ	37
	ปัญหาที่ดินทำมาหากิน	37
5	สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	39
	สรุปการผลการวิจัย	39
	เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี	39
	เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว	41
	เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว	41

หน้า

อภิปรายผลการวิจัย 41
บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี 41
กระบวนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว 42
ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว 42
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 42
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 43
รายการอ้างอิง 44
ภาคผนวก 46
ภาคผนวก ก รายละเอียดการดำเนินงานของมูลนิธิวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี 47
ภาคผนวก ข คำถามในการวิจัย ที่ใช้ในการการสัมภาษณ์ 61
ประวัติผู้วิจัย 64

สำนักหอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัย ศิลปากร

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทำธุรกิจในปัจจุบันจุดมุ่งหมายหนึ่งที่ทุกองค์กรต้องการคือ ผลประกอบการ กำไร ความอยู่รอด การเติบโตของธุรกิจและความเป็นผู้นำทางธุรกิจ แต่การจะบ่งบอกว่าบริษัทใดมีการดำเนินงานที่ดีนั้น ต้องให้ความสำคัญในด้านคุณภาพและภาพลักษณ์ที่ดีของตัวสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของสังคมที่มีต่อองค์กร รวมถึงการสร้างความไว้วางใจซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการทำธุรกิจ องค์กรสามารถวางตำแหน่งทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ได้อย่างต้องการ โดยมีกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นตัวช่วยสนับสนุนความน่าเชื่อถือมากขึ้น นอกจากนั้นภาพพจน์ขององค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจะมีความแข็งแกร่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ลอกเลียนแบบได้ยากเพราะต้องใช้เวลาในการพัฒนาขึ้นมา (พิพัฒน์ นนทนาธรณ์, 2553)

หน้าที่ทางสังคมของผู้ประกอบการธุรกิจก็คือ การนำทรัพยากรของโลกมาบริหารให้เป็นสินค้าและบริการ สนองต่อความต้องการของสังคมยุทธศาสตร์เป็นตัวกำหนดรางวัลที่เป็นรูปแบบของกำไร ธุรกิจจึงต้องศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคและกำหนดยุทธศาสตร์ที่นำสินค้าไปเสนอในด้านของผู้ด้อยโอกาส ซึ่งมีความหลากหลายจากเงื่อนไขของแต่ละสังคมที่ต่างกันออกไป ผู้ประกอบการสังคมจำเป็นต้องมีความเพียรในการทำความเข้าใจความซับซ้อนแล้วจึงกำหนดยุทธศาสตร์ในการให้ความช่วยเหลือ ยุทธศาสตร์จึงเป็นหัวใจของความสำเร็จสังคมหรือธุรกิจ (ปรีดา เตียสุวรรณ, 2551)

พระสงฆ์ถือเป็นบุคลากรที่สำคัญของสังคม และได้ทำหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ทุกวันนี้พระสงฆ์ไม่ได้ทำเฉพาะหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทะศาสนาเท่านั่น แต่ยังได้ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือสงเคราะห์สังคมในด้านต่างๆด้วยซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์จะต้องปรับและเพิ่มบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม พระสงฆ์ย่อมได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงต้องปรับบทบาทและหน้าที่ของตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อการสงเคราะห์ของพระสงฆ์จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและพระพุทธศาสนาจะอยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไปถือว่าเป็นการช่วยเหลือสังคมด้วย (พระมหาถนอมศักดิ์, 2546)

วัดสวนแก้ว หรือเดิมชื่อ วัดแก้ว เป็นวัดร้างมา 80 ปี ภายหลังหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ และพระภิกษุอีก 3-4 รูป ได้เข้ามาพำนักแต่พื้นที่ ของวัดเต็มไปด้วยเรือกสวน หลวงพ่อไม่สามารถจะบูรณะได้เพราะขาดบุคลากรที่จะช่วยพัฒนา พ.ศ. 2521 พระพยอมและเพื่อนพระภิกษุอีก 2 รูป ได้เดินทางมากราบหลวงพ่อเทียน เพื่อขอทำโครงการ บวชเณรภาคฤดูร้อน เมื่อเสร็จแล้วก็จะลากลับสวนโมกข์ เมื่อหลวงพ่อเทียนได้อนุญาตให้พำนักแล้ว ยังได้ช่วยสนับสนุนงานบวชเณรภาคฤดูร้อนด้วยโดยช่วยเป็นพระพี่เลี้ยงให้

พ.ศ. 2522 หลวงพ่อเทียนได้มอบหมายให้พระพยอมและเพื่อนภิกษุเป็นผู้ดูแลรักษาวัดต่อไป ส่วนตัวหลวงพ่อเทียน กลับจังหวัดเลย ที่วัดแก้วนี้ พระพยอมได้พัฒนาพื้นที่ของวัดและเตรียมจำลองสวนโมกขพลารามให้เกิดขึ้นในเมือง ตามคำที่ท่านพุทธทาสเคยปรารภเมื่อคราวที่ยังศึกษาธรรมอยู่ที่สวน โมกขท่านได้ทุ่มเทชีวิตใจเพื่อการบูรณะวัดอย่างเต็มที่และได้นำทรัพย์ส่วนตัวมาพัฒนาวัดแก้ว ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัด สวนแก้ว เมื่อพัฒนาวัดจนเหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมของวัดแล้วจึงมุ่งเผยแพร่พุทธศาสนา อีกครั้งหนึ่ง พ.ศ. 2529 เป็นปีที่พระพยอมรับกิจนิมนต์มากทำให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ของคนระดับกลางลงมาซึ่งต้องยอมรับว่า บุคคลเหล่านี้ มีพฤติกรรมที่หลงใหล ใฝ่ต่ำเรื่องเพศ เรื่องเหล้า เมายา ไม่มีสมองที่จะคิดพัฒนาใดๆ เท่าที่ควรทำให้พระพยอมตัดสินใจที่จะช่วยบุคคลเหล่านี้ ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พระพะยอมจึงได้รวบรวม ทุนทรัพย์ส่วนตัว ซึ่ง มีไม่มากนักนำมาใช้พัฒนาบริเวณวัด และหาทุนซื้อที่ดินบริเวณใกล้เคียงต่อออกไปอีก เพื่อทำเป็นมูลนิธิสวนแก้ว

ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการบริหารงานช่วยสังคม ปัญหาของสังคมทุกวันนี้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่าง ฐานะ อาชีพ ความรู้ และโอกาส ซึ่งพระสงฆ์ควรจะมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหานี้ด้วย ด้วยปณิธานที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเผยแพร่ ศีลธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักการใช้ หลักธรรม ในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ท่านจึงได้จัดตั้งมูลนิธิสวนแก้วขึ้น ในปี พ.ศ. 2529 โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 6 ประการ คือ 1.เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา 2.เพื่อส่งเสริมศีลธรรม จรรยาอันดี 3.เพื่ออนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทย 4.เพื่อร่วมมือกับองค์การการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์ 5.ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่อย่างใด และ 6.จัดการศึกษา และส่งเสริมการศึกษา

พระพยอม กัลยาโณ จัดตั้ง มูลนิธิสวนแก้วเพื่อช่วยเหลือ บรรเทาทุกข์ ให้แก่เพื่อนมนุษย์โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ ศาสนา และสัญชาติ กิจกรรมของมูลนิธิสวนแก้ว มี 18 โครงการ รวมถึงการรับบริจาคสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วจากประชาชน เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมได้มีโอกาสใช้สร้อยสินค้าในราคาย่อมเยาว์ รายได้จากมูลนิธิพระพยอมได้นำไปพัฒนาวัด และโครงการต่างๆของวัดเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้มีบทบาททางสังคมมากขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับ

บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม เพราะ จากเดิมที่พระสงฆ์มีบทบาทหลักในการอบรม สั่งสอน และเผยแพร่พระธรรม ให้แก่ประชาชนดังในพระวินัย แต่ในปัจจุบันพระสงฆ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทมาเป็นผู้ประกอบการสังคม มิใช่มีเพียงแต่ในบริษัทหรือองค์กรต่างๆ แต่รวมไปถึงมูลนิธิซึ่งมีพระสงฆ์เป็นผู้ก่อตั้ง และทราบถึงความหมายของผู้ประกอบการสังคมยิ่งขึ้น เพื่อนำไปพัฒนาการ การประกอบการในอนาคต

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี ผู้วิจัยมีขอบเขตในการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี เพื่อให้ทราบถึงกิจของพระสงฆ์ในการทำธุรกิจเพื่อสังคม

3.2 ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ที่ประจำอยู่ที่วัด ผู้ประกอบการโดยรอบบริเวณวัด และผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้าหรือบริจาคสินค้า ที่วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี

3.3 ขอบเขตพื้นที่

ผู้วิจัยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่เขตวัดสวนแก้ว

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนธันวาคม 2555 โดยการสัมภาษณ์ จาก พระภิกษุสงฆ์ที่ประจำอยู่ที่วัด ผู้ประกอบการโดยรอบบริเวณวัด และผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้าหรือบริจาคสินค้า ที่วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี มีการทำกิจกรรมใดบ้างเพื่อสังคม และมีการรับของบริจาคเพื่อนำสิ่งของไปขาย เพื่อหารายได้เข้าวัดมา จัดโครงการต่างๆในวัดอย่างไร และในแต่ละโครงการมีแนวคิดแบบใดในการริเริ่มโครงการเพื่อสังคม

4.2 ทราบกระบวนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการเพื่อสังคม นำไปปรับใช้ในธุรกิจ

4.3 ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการสังคมอื่น เพื่อเข้าใจถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบธุรกิจเพื่อสังคมในปัจจุบัน หรือผู้ที่ต้องการประกอบธุรกิจเพื่อสังคม ให้พัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมให้มีศักยภาพมากขึ้น

สำนักหอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัย ศิลปากร

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี โดยได้ทำการทบทวนเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเป็นมาและการดำเนินงานของวัดสวนแก้ว
2. แนวคิดผู้ประกอบการสังคม
3. แนวคิดเรื่องพระสงฆ์กับการพัฒนา
4. แนวคิดการดำเนินธุรกิจขนาดย่อม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความเป็นมาและการดำเนินงานของวัดสวนแก้ว

วัดสวนแก้วตั้งอยู่ตำบลบางเลน แต่เดิมวัดนี้ชื่อ "วัดแก้ว" เป็นวัดร้างมา 80 ปี จนกระทั่งหลวงพ่อเทียน จิตฺตสุโภ และพระภิกษุอีก 3-4 รูป ได้เข้ามาพำนักแต่พื้นที่ของวัดเต็มไปด้วยสวนต่างๆ หลวงพ่อไม่สามารถจะบูรณะได้ เพราะขาดบุคลากร ที่จะช่วย พัฒนา เมื่อปี พ.ศ. 2521 พระพยอม กัลยาโณ และเพื่อนพระภิกษุอีก 2 รูปได้เดินทางมาจากวัดสวนโมกขพลาราม เพื่อขอทำโครงการบวชเณร ภาคฤดูร้อนที่วัดแห่งนี้ หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2522 หลวงพ่อได้มอบหมายให้พระพยอม และเพื่อนพระภิกษุ เป็นผู้ดูแลรักษาวัดเนื่องด้วยหลวงพ่อ เทียนนั้นดำริจะเดินทางกลับจังหวัดเลย

ต่อมาภายหลังจึงได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น "วัดสวนแก้ว" และได้จัดตั้ง "มูลนิธิสวนแก้ว" ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 6 ประการ คือ 1.เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา 2.เพื่อส่งเสริมศีลธรรมจรรยาอันดี 3.เพื่ออนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทย 4.เพื่อร่วมมือกับองค์การการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์ 5.ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่อย่างใด และ 6.จัดการศึกษาและส่งเสริมการศึกษา โดยปัจจุบันมูลนิธิวัดสวนแก้ว ได้จัดทำโครงการ ทั้งหมด 18 โครงการเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ดังนี้

โครงการที่ 1 : บวชเณรภาคฤดูร้อน โครงการที่ 2 : เข้าค่ายอบรม โครงการที่ 3 : ร่มโพธิ์แก้ว โครงการที่ 4 : เวทีบำเพ็ญประโยชน์ โครงการที่ 5 : ลอกคราบ โครงการที่ 6 : กระบอกสำรอกกิเลส โครงการที่ 7 : ช่วยน้องท้องหิว โครงการที่ 8 : รณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือฯ โครงการที่ 9 : สลบมาฟื้นไป

โครงการที่ 10 : ที่พักคนชรา โครงการที่ 11 : สะพานบุญ โครงการที่ 12 : ซุปเปอร์มาร์เก็ต ฯ โครงการที่ 13 : สวนแก้วเนอร์สเซอรี่ โครงการที่ 14 : เพื่อการเกษตรฯ โครงการที่ 15 : บ่อหมักสิ่งปฏิกูลฯ โครงการที่ 16 : บ้านทักษะชีวิต โครงการที่ 17 : อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชและโครงการที่ 18 : คอนโดสุนัข (พระราชธรรมนิเทศ, 2554)

2. แนวคิดผู้ประกอบการสังคม

ผู้ประกอบการทางสังคม (social entrepreneurship) เป็นคำๆ หนึ่งในหลายๆ คำที่มีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องมากที่สุด ในแวดวงหน่วยงานที่ไม่หวังผลกำไร ดูเหมือนว่าหลายคนมีการให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไป บทความนี้เป็นความพยายามของพวกเราที่จะทำให้ความหมายมีความชัดเจนมากขึ้น จากประสบการณ์ในเรื่องนี้กว่า 50 ปี โดยพวกเราหนึ่งในนั้นอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าในบริษัทที่ปรึกษาระดับชาติ และอีกหนึ่งนั้นเป็น CEO ที่สร้างรายได้ประมาณ 15 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาจากการประกอบการทางสังคม 20 ปีที่แล้ว การประกอบการในความเห็นของการทำกิจกรรมที่ไม่ได้หวังผลกำไร เป็นเรื่องน่ารังเกียจสำหรับบุคคลในภาคส่วนนี้ แนวคิดที่จะผสานพันธกิจเพื่อสังคมกับเรื่องเงินสำหรับคนเหล่านี้เป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ แต่ทุกวันนี้ คำว่า “ผู้ประกอบการทางสังคม”(social entrepreneurship) กลายเป็นคำที่กล่าวถึงโดยทั่วไป สิ่งที่องค์กรไม่แสวงผลกำไรกำลังดำเนินกิจกรรมเพื่อการหารายได้ ไม่ใช่การกระทำของการประกอบการ การหารายได้เข้าองค์กรนั้น อาจเป็นการกระทำที่ดีและเป็นแผนงานที่มีชีวิตชีวา สร้างสรรค์สิ่งใหม่และน่าแปลกใจ แต่มันเป็นเพียง “สิ่งประดิษฐ์ใหม่” (Innovative) ไม่ใช่ “การประกอบการ” (entrepreneurial) (Jerr Boschee และ Jim McClurg, 2546)

ผู้ประกอบการทางสังคม มีพื้นฐาน คือ มุ่งเน้นทำธุรกิจที่มีผลโดยตรงในการช่วยเหลือและสร้างสรรค์สังคม เป็นความคิดที่เกิดจากประสบการณ์ของมนุษย์ในรอบ 100 หรือ 200 ปี ที่ผ่านมา พบเห็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการเปลี่ยนแปลงของโลก ทรัพยากรหมดไป สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ภัยพิบัติรุนแรง สรรพสิ่งที่มีชีวิตใกล้สูญพันธุ์และมนุษย์เราเริ่มลำบากขึ้น ขณะที่ร่างกายกับอ่อนแอและคงค่อยๆ ล้มตายในอนาคต จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกระแสกระตุ้นให้ทุกๆ คนร่วมกันแบกรับ ช่วยกันเยียวยาฟื้นฟูสังคม สิ่งแวดล้อม โดย ผู้ประกอบการสังคม จะต้องดำเนินการและดำรงอยู่ให้ได้ในหลายๆ ด้าน ความเข้มแข็ง ความยั่งยืนและการสืบทอดขยายต่อให้เติบโต คุณสมบัติของนักประกอบการทางสังคมเอง ต้องเป็นผู้ที่กล้าทำสิ่งใหม่ ความกล้าเสี่ยงในการลงมือทำ ให้เห็นผล มองเห็นโอกาส มีความคิดสร้างสรรค์ โดยมีเป้าหมายรูปธรรมอยู่ที่การเปลี่ยนแปลง พัฒนาสังคม เน้นแก้ไขปัญหาความยากจน การถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน การให้โอกาสแก่คนชายขอบ หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคม การปกป้องฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม แม้กระทั่งการริเริ่มชี้นำ ให้สังคมกล้าคิดกล้าทำสิ่งใหม่ (ทศวรรษของวงการธุรกิจกู้โลก, 2554)

จอนน์สัน (Johnson, 2000) ได้ให้คำจำกัดความของผู้ประกอบการสังคมว่าเป็นการเกิดขึ้นใหม่ของการปฏิรูปเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม โดยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาและการปฏิรูปสังคม ผู้ประกอบการสังคมทำให้การขอบเขตของส่วนกลางระหว่างเอกชนและองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไรถูกทำลายลง รวมถึงเป็นการผสมผสานระหว่างการมุ่งหวังกำไรและไม่มุ่งหวังกำไร

ดาร์ท (Dart, 2004) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนรูปแบบของความเข้าใจในเรื่องการไม่มุ่งหวังกำไรเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก เช่น จากการไม่มุ่งหวังกำไรเป็นลูกผสมระหว่างมุ่งหวังและไม่มุ่งหวังกำไร การเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญกับสังคมเพียงอย่างเดียวเป็นการให้ความสำคัญกับทั้งเงินและสังคม จากความเข้าใจในในการบริการที่ไม่แสวงหาผลประโยชน์เป็นการดำเนินธุรกิจที่มีการวางแผนร่วมกัน รวมถึงหลักและการออกแบบการดำเนินธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงจากการมีรายได้จากเงินบริจาคมากที่สุด ไม่มีค่าสมาชิก และไม่ต้องชำระภาษี เป็นการมองรายได้และการลงทุนเป็นหลัก

การประกอบกิจการเพื่อสังคมเป็นการพัฒนาต่อยอดจากความคิดความรับผิดชอบต่อสังคม ตามที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยน้อมเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความเอื้อเฟื้อต่อกันของทุกภาคส่วนในสังคม มาใช้เป็นฐานการสร้างระบบเศรษฐกิจใหม่อย่างเป็นรูปธรรม เน้นความร่วมมือและไม่เบียดเบียนกันเพื่อความก้าวหน้าของชาติหรือเรียกว่าระบบเศรษฐกิจพอเพียงขั้นก้าวหน้า อันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและมีความเท่าเทียมยุติธรรม (โกศล ดีศลีธรรม, 2554)

จากคำจำกัดความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าผู้ประกอบการสังคมคือ ผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจที่มุ่งหวังผลประโยชน์ แต่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นผลประโยชน์คืนกลับสู่สังคมทั้งหมด ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปการจ้างงาน การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มโอกาส การรักษาสิ่งแวดล้อม โดยผู้ประกอบการสังคมจะต้องผสมผสานระหว่างธุรกิจที่มุ่งหวังผลประโยชน์กับการช่วยเหลือสังคม โดยยึดผลประโยชน์ของสังคมเป็นพันธกิจหลักขององค์กรและนำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการสังคมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดเพื่อวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม และวิเคราะห์คุณลักษณะที่เป็นคุณลักษณะเด่นและมีส่วนช่วยผลักดันให้การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมภายในวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรีประสบความสำเร็จ

3. แนวคิดเรื่องพระสงฆ์กับการพัฒนา

เมื่อกล่าวถึงบทบาท (Role) ของพระสงฆ์ในสังคมไทยเราด้วยแล้วเราจะเห็นได้ชัดเจนมาก เพราะสังคมไทย ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงตายจะมีความเกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ตลอด อย่าง งานแต่งงานต้องนิมนต์พระสงฆ์มาในงานแต่งด้วย พอเกิดต้องนิมนต์พระมาในงานวันเกิด หรือใส่บาตรทำบุญวันเกิด เจ็บป่วยไปหาพระทำบุญ และบางแห่งพระอาจเป็นหมอกลางบ้าน เป็นเจ้าของตำราหมอยาพื้นบ้าน ตามภูมิปัญญาชาวบ้าน บทบาทก็มีความชัดเจนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นเพียงข้อเสนอ (Suggestion) ไม่ใช่คำตอบสำเร็จรูป แต่เป็นเพียงแนวคิดของบุคคลหนึ่ง ที่มีความสนใจในงานของพระสงฆ์ ในบทบาทของพระสงฆ์ และพยายามที่จะผลักดันบทบาทของพระสงฆ์ ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และให้สังคมมองเห็นประโยชน์นั้นเด่นชัดมากขึ้น

3.1 ประเด็นที่ควรพิจารณา เพื่อกระตุ้นเตือนจิตสำนึกในการทำงานพัฒนา

3.1.1 พระสงฆ์ คือใคร คือ ผู้ซึ่งสละแล้วซึ่งสภาวะความเป็นปัจเจกภาวะ แต่มีชีวิตเพื่อสังฆภาวะ เพื่อชุมชน มีจิตวิญญาณเพื่อชุมชน ต้องมีความรู้สึกที่เป็นชุมชน (Community) เพราะชีวิตต้องมีความเกี่ยวข้อง มีการติดต่อสื่อสาร(Communication) กันตลอดเวลา ยิ่งในสมัยโบราณด้วยแล้ว วัดหรือพระสงฆ์กลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนไปในครัวเรือน วัดเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ของชุมชน มีเรื่องอะไรเกิดขึ้นก็มาประชุมกันที่วัด มาร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่นมาทำบุญใส่บาตรที่วัด ในวันสำคัญทางศาสนา คือวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันสำคัญอื่น ๆ และวันที่มีการประชุมเรื่องราวที่ทางราชการให้ผู้นำหมู่บ้านอย่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เมื่อได้รับเรื่องราวข่าวสารจากทางราชการมาก็มาประชุมกันที่วัด

บทบาทเหล่านั้นยังคงดำรงอยู่หรือไม่ ภาวะผู้นำชุมชนของพระสงฆ์สูญหายไปไหน ? ประเด็นเหล่านี้ล้วนแต่น่าศึกษาสืบค้นทั้งสิ้น

3.1.2 พระสงฆ์มาจากไหน มาจากลูกชาวบ้าน ในประเด็นนี้ที่มาของพระสงฆ์จะมีความเปลี่ยนแปลงไปมาก เพราะสมัยก่อนผู้ที่ได้โอกาสที่จะบวชเป็นพระเป็นเณรนั้น ต้องเป็นผู้มีสถานภาพทางสังคมมาก่อน อย่างสมัยสุโขทัยเรืองอำนาจ เป็นต้นมา บุคคลผู้มาบวชนั้นต้องเป็นผู้มีสถานภาพที่สูงของสังคมและเมื่อลาสึกขาออกไป ต้องไปเป็นนักปกครอง นักบริหารบ้านเมือง แต่ปัจจุบันนี้กลายเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและด้อยโอกาสทางการศึกษา

3.1.3 ดำรงความเป็นอยู่ได้อย่างไร เรามีชีวิตความเป็นอยู่เพราะอาศัยชาวบ้านเลี้ยงชีพ ในประเด็นนี้ต้องสำนึกตระหนัก เตือนตัวเราอยู่เสมอว่าเราจะช่วยชาวบ้านเขาอย่างไร ให้ตระหนักไว้เพื่อเป็นฐานในการคิด

3.2 สภาวะชุมชนไทยในปัจจุบัน

หลังจากเมืองไทยเราได้นำแนวคิดพัฒนามาจากคำว่า (Development) ซึ่งเป็นตะวันตกมาใช้เป็นฐานในการพัฒนา มีความยุ่งยาก สลับซับซ้อน (Complexity) ในด้านของเงื่อนไขเหตุปัจจัย หากไม่มีการศึกษาเรียนรู้ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเหตุปัจจัย ในเงื่อนไขให้รู้เท่าทันแล้วคงยากที่แก้ปัญหาของสังคมของชุมชน อย่างที่เคยนำไปบรรยายในหลายๆ ที่ว่าในสังคมเรามีปัญหาโดยได้กล่าวให้มีคำพูดที่สัมผัส เพื่อให้จำง่าย แต่ไม่ได้หมายถึงเรียงความสำคัญก่อนหลัง เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษปัญหาเศรษฐกิจระบม ปัญหาสังคมล่มสลาย ปัญหาการศึกษาสับสนวุ่นวาย ปัญหาการพัฒนาที่เลื่อนลอย และปัญหาค่านิยมแบบรอคอยบริโภค เป็นต้น

ปัญหาเหล่านี้ เป็นปัญหาหลักของสังคมไทยเรา ที่รอคอยการแก้ไขอย่างถูกต้องและจริงจัง แม้จะแก้ไขถูกต้อง แต่ถ้าขาดความจริงจังก็แก้ไขไม่ได้ และต้องแก้ไขอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบจึงจะสามารถจัดการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ เพราะความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) และการรับเอากระแสโลกาภิวัตน์ที่ขาดภูมิคุ้มกัน สิ่งที่พัดพาไหลบ่ามา คือ ข่าวสารข้อมูล (Information) เมื่อประชาชนของเราที่บริโภคข่าวสารข้อมูลที่ขาดภูมิคุ้มกันที่ดี คือขาดความรู้เท่าทันกับข่าวสารข้อมูล เมื่อขาดความรู้เท่าทัน ก็กลายเป็นการหลงข่าวสารข้อมูล ไม่ได้เสพข่าวสารข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ แต่เสพเพื่อเพิ่มความหลงความมัวเมา

3.3 บทบาทหลักของพระสงฆ์

หากจะมองจากบทบาทหลักของพระสงฆ์ โดยที่เริ่มจากบทบาทภายในของคณะสงฆ์เอง แล้วส่งผลต่อสังคม ต่อชุมชนในวงกว้างมากยิ่งขึ้น อันได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ และด้านสาธารณูปการและสาธารณะสงเคราะห์

3.3.1 มองจากบทบาทด้านการปกครอง

ในส่วนของบทบาทด้านนี้โดยมองจากการปกครองภายในของพระสงฆ์เองเป็นการปกครองในเชิงของธรรมาภิบาล คือ ดูแลกันโดยธรรม ปกครองกันแบบพ่อปกครองลูก อาจารย์ปกครองศิษย์ ดังปรากฏตัวอย่างที่เป็นต้นแบบให้เห็นชัดเจน คือ หน้าที่ของสัทธิวิหาริกที่จะพึงปฏิบัติต่อพระอุปัชฌาย์ และ หน้าที่ของพระอุปัชฌาย์จะพึงปฏิบัติต่อสัทธิวิหาริก ตรัสสั่งให้พระอุปัชฌาย์และสัทธิวิหาริก ตั้งจิตสนิทสนมในกันและกัน ให้พระอุปัชฌาย์สำคัญสัทธิวิหาริกฉันบุตร ให้สัทธิวิหาริกนับถือพระอุปัชฌาย์ฉันบิดา เมื่อเป็นเช่นนี้ ต่างจะมีความเคารพเชื่อฟังกันและกัน ย่อมถึงซึ่งความเจริญงอกงามในธรรม ตรัสสั่งให้พระอุปัชฌาย์และสัทธิวิหาริกให้เอื้อเฟื้อประพฤติชอบต่อกัน หน้าที่ของสัทธิวิหาริกจะพึงกระทำต่อพระอุปัชฌาย์เรียกว่า อุปัชฌายวัตร และหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์จะพึงปฏิบัติต่อสัทธิวิหาริก เรียกว่าสัทธิวิหาริกวัตรและอาจาริยวัตร หน้าที่ของ

ศิษย์ที่จะพึงปฏิบัติต่ออาจารย์ อันเตวาสิกวัตรหน้าที่ของอาจารย์จะพึงปฏิบัติต่อศิษย์ ทั้งสองฝ่ายต่างก็เอื้ออาทรต่อกัน มีไมตรีจิตต่อกัน (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส:2534)

ประเด็นที่สำคัญของการปกครองของพระสงฆ์นั้น จะต้องปกครองเพื่อให้เกิดการศึกษาได้สะดวก ที่เรียกว่าสัปปายะ การปกครองที่ดีที่เป็นไปตามพระธรรมวินัยต้องให้เกิดธรรมสัปปายะ คือให้สะดวกแก่การศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม คือการปกครองต้องให้เอื้อต่อการศึกษา ปกครองเพื่อให้เกิดการศึกษา เมื่อการศึกษาดี การศึกษาเป็นเครื่องมือสร้างสัมมาทิฏฐิให้เกิดขึ้นได้แล้วก็จะทำให้การปกครองง่ายขึ้น สะดวกขึ้น บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการปกครองนี้นอกจากจะมีความสงบสุข มีความสันติสุขในหมู่ของพระสงฆ์เองแล้ว ยังสามารถเป็นต้นแบบของการปกครองได้เป็นอย่างดีด้วย

3.3.2 บทบาทด้านการศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์

ในบทบาทด้านการศึกษานี้ หากจะมองบทบาทของพระสงฆ์ โดยมองจากพื้นฐานอันเป็นแก่นแท้ของคำสอนแล้ว ผู้เข้าสู่มรรคาแห่งสมณเพศ นั่นคือเข้าสู่สังคมสงฆ์ หมายถึงเข้าสู่วิถีแห่งการศึกษาและแท้จริงแล้ววิถีชีวิตของชาวพุทธ ก็คือวิถีชีวิตของผู้ต้องศึกษาทั้งสิ้น เพราะตราบใดที่ยังไม่บรรลุมรรคผลสำเร็จเป็นพระอรหันต์ นั่นหมายถึงยังต้องเป็นผู้ที่ต้องศึกษาที่เรียกว่ายังเป็นพระเสขะบุคคล คือยังต้องศึกษาอยู่และสิ่งที่พระสงฆ์ ซึ่งรวมไปถึงชาวพุทธทั้งหมดด้วย ที่จะต้องศึกษา คือยึดเป็นหลักสูตรที่ต้องศึกษาก็เรียกว่าไตรสิกขา ได้แก่

3.3.3 ศีลสิกขา

ในด้านของศีลสิกขาคือต้องศึกษาในเรื่องศีล อันได้แก่เจตนาที่จะงดเว้นไม่ละเมิดข้อห้ามด้านกาย ด้านวาจา ให้รักษาความเป็นปกติของความเป็นมนุษย์ผู้ซึ่งมีใจสูง หรืออาจกล่าวได้ว่าในด้านนี้เป็นการพัฒนาในเรื่องของพฤติกรรมโดยมีส่วนสำคัญที่ควรเน้น คือ

3.3.3.1 พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือโลกแห่งวัตถุ หรืออาจกล่าวว่าเป็นการรู้จักใช้อินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ในการรับรู้โดยไม่เกิดผลเสียหรือเกิดโทษ แต่ให้เกิดผลดี ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการฝึกอินทรีย์ให้มีประสิทธิ

ภาพในการใช้งาน ให้ตาดูเป็น ให้หูฟังเป็น ฯ อยู่ในหลักของอินทรีย์สังวร นั่นเอง

การเสพ การบริโภคปัจจัย 4 การใช้ประโยชน์จากวัตถุ จากอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งเทคโนโลยีด้วย ปัญญาที่รู้เข้าใจมุ่งคุณค่าที่แท้จริง ให้ได้คุณภาพชีวิต ไม่หลงไปกับคุณค่าเทียมตามค่านิยมที่ผิด ๆ อันเป็นค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อโก้เก๋ ที่ทำให้บริโภคมาก แต่เสียคุณภาพชีวิต เรียกง่ายๆ ว่า กินเป็น บริโภคเป็น ใช้เป็น เริ่มด้วยการกินพอดี อันเป็นการปฏิบัติตามหลักของโภชเนมัตตัญญุตา

3.3.3.2 พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและโลกแห่งชีวิต เช่น การอยู่ร่วมกันในทางสังคม โดยไม่เบียดเบียน ก่อความทุกข์ความเดือดร้อน หรือก่อเวรภัย แต่รู้จักมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมนุษย์อย่างช่วยเหลือเกื้อกูล ดำรงตนอยู่ในกรอบของศีล ดำเนินชีวิตตามหลักของศีลให้ความร่วมมือกับการรักษากติกาของสังคม กฎเกณฑ์หรือกฎหมาย ระเบียบแบบแผนหรือวินัยแม่บทของชุมชนหรือสังคมของตน และวัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งที่เรียกว่าจรรยาบรรณต่างๆ และรู้จักแบ่งปัน การเผื่อแผ่แบ่งปันช่วยเหลือ ตามหลักของการให้ทาน เพื่อช่วยเหลือปลดเปลื้องความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ ให้ความสุข และส่งเสริมการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม ตลอดจนการประพฤติเกื้อกูลแก่ชีวิตอื่นๆ ทั้งสัตว์มนุษย์และพืชพันธุ์ เช่น การร่วมสร้างเขตอภัยทาน นิวาปสถาน การปลูกสวนป่า สร้างแหล่งต้นน้ำ

3.3.3.3 พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การเลี้ยงชีพอย่างมีศิลปวิทยาในวิชาชีพที่ฝึกไว้อย่างดี มีความชำนาญที่จะปฏิบัติ ให้ได้ผลดีและเป็นสัมมาอาชีพ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญ คือ ไม่เป็นไปเพื่อความเบียดเบียน ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น หรือก่อผลเสียหายแก่สังคม หากแต่เป็นเครื่องแก้ปัญหาของชีวิตและแก้ปัญหาของสังคม มีชีวิตที่เป็นไปเพื่อสร้างสรรค์ ทำให้เกิดประโยชน์เกื้อกูล ที่เอื้อต่อการพัฒนาชีวิตของตน ไม่ทำให้ชีวิตตกต่ำ หรือทำลายคุณค่าของความเป็นมนุษย์ หรือเสื่อมจากคุณความดีในภาวะแห่งตน

3.3.4 จิตสิกขา

ในด้านของจิตสิกขาคือศึกษาในเรื่องจิต เรียนรู้เรื่องจิต ให้เข้าใจธรรมชาติของจิต การทำงานของจิต รู้วิธีการพัฒนาจิต เพื่อให้สงบตั้งมั่น เป็นสมาธิพร้อมที่จะทำกิจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการพัฒนาจิต หรือที่เรียกว่าสมาธิ แยกได้ดังนี้

3.3.4.1 ด้านคุณภาพจิต ได้แก่คุณธรรมความดีงามต่างๆ เช่น เมตตา กรุณา กตัญญูกตเวที คารวะ หิริ โอตตัปปะ ฯ ซึ่งหล่อเลี้ยงจิตใจให้เจริญงอกงาม และเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมที่ดีงาม

3.3.4.2 ด้านสมรรถภาพจิต ได้แก่ความสามารถของจิต ที่เข้มแข็ง มั่นคง หรือความมีประสิทธิภาพของจิต เช่น มีฉันทะ ความใฝ่รู้ใฝ่ดีงาม ใฝ่กระทำ จิตมีความเพียร ความขยัน ความอดทน มีความระลึกได้ รู้ตัวทั่วพร้อมเท่าทัน ตื่นตัวอยู่เสมอ สามารถควบคุมตัวเองได้ มีความตั้งมั่นแน่วแน่ ใส สงบ เป็นสมาธิ รวมไปถึงความไม่ประมาท ที่จะทำให้ก้าวหน้ามั่นคงในพฤติกรรมที่ดีงาม หรือตั้งมั่นในความดีงามและพร้อมที่จะใช้ปัญญาในการใช้ชีวิตและประกอบกิจหน้าที่

3.3.4.3 ด้านสุขภาพจิต ได้แก่สภาพจิตที่ปราศจากความขุ่นมัวเศร้าหมองเร่าร้อน หากแต่มีความสดชื่น เอิบอิ่ม ร่าเริง เบิกบาน ผ่อนคลาย ผ่องใส เป็นสุข ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพกาย และทำให้พฤติกรรมที่ดีงามมีความมั่นคง สอดคล้องกลมกลืน หรืออยู่ในภาวะที่สมดุล

3.3.5 ปัญญาสิกขา

ในด้านปัญญาสิกขาคือศึกษาในเรื่องปัญญา พัฒนาด้านปัญญา ในการพัฒนาด้านปัญญานี้จะมีการพัฒนาอยู่หลายระดับ เช่น

3.3.5.1 ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมา หรือที่เล่าเรียนมาและรับการถ่ายทอดศิลปวิทยาการ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.5.2 การรับรู้ประสบการณ์และเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างถูกต้องตามเป็นจริง ไม่บิดเบือน หรืออคติด้วยความรัก ความชัง และเพราะความกลัว

3.3.5.3 การคิดพินิจพิจารณาวินิจฉัยอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยการใช้ปัญญาที่บริสุทธิ์อิสระไม่ถูกกิเลส เช่น ความอยากได้ผลประโยชน์ และความเกลียดชังเข้าครอบงำ

3.3.5.4 การรู้จักมอง รู้จักคิด มีหลักการคิด มีวิธีคิดที่จะเข้าถึงความจริงและได้คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ อย่างที่เรียกว่ามองเป็น คิดเป็น เช่น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะสืบสาวหาเหตุปัจจัยของสิ่งเกิดขึ้น ดำรงตั้งอยู่และแปรเปลี่ยนสภาวะไป

3.3.5.5 การรู้จักจัดการ ดำเนินการ ทำกิจให้สำเร็จ ฉลาดในวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย

3.3.5.6 มีความสามารถในการแสวงหา เลือกคัดจัดสรรประมวลความรู้คิดได้ชัดเจน และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยมสร้างเป็นเครือข่ายความรู้และสร้างเป็นความรู้ความคิดใหม่เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์

3.3.5.7 มีความรู้แจ้งเข้าถึงความจริงของโลกและชีวิต รู้เท่าทันกับธรรมดาหรือกับธรรมชาติทั้งหลาย ที่ทำให้วางใจถูกต้องต่อทุกสิ่งทุกอย่าง สามารถแก้ปัญหาชีวิต ขจัดความทุกข์ในจิตใจของตนเองได้ หลุดพ้นจากความยึดติดในสิ่งทั้งหลาย จิตไม่ถูกบีบคั้นครอบงำกระทบกระทั่งด้วยความผันผวนปรวนแปรของสิ่งต่างๆ หลุดพ้นเป็นอิสระ อยู่เหนือกระแสโลก

หากกล่าวโดยสรุปแล้ว ปัญญา 2 ด้านที่สำคัญ คือปัญญาเข้าถึงความจริงแห่งธรรมดาของธรรมชาติและปัญญาที่สามารถใช้ความรู้นั้นจัดตั้งวางระบบแบบแผนของการดำเนินชีวิตได้และสังคมของมนุษย์ได้ประโยชน์สูงสุดจากความจริงนั้น (พระธรรมปิฎก, 2539) ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว เห็นได้ว่า หน้าที่โดยตรงของการศึกษานั้นเป็นตัวแก้ปัญหา ถ้าการศึกษาผิดพลาด กลายเป็นตัวก่อปัญหา ต้องมาแก้ไขปัญหาที่ตัวการศึกษา เพื่อให้ได้การศึกษาที่ถูกต้อง ให้เป็นการศึกษาที่แท้จริงที่จะเป็นตัวแก้ปัญหา (พระธรรมปิฎก:2542) ยิ่งตอนนี้ทางกระทรวงศึกษาธิการ

ได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งเป็นผู้จัดทำหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อใช้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในหลักสูตรการศึกษาของชาติ และจัดเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาเข้าสอนบูรณาการใน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ (8 กลุ่มวิชา) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือจาก ประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๖ เราเคยท้วงติงเขาพอเอาเข้าจริง ๆ เรามีความสามารถทำได้หรือไม่ งานนี้กำลังท้าทายมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง อยู่ในขณะนี้

3.3.6 บทบาทของพระสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านการศึกษา ทั้งส่วนที่จัดการศึกษาเองโดยตรงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ทางรัฐบาลไม่สามารถจัดการศึกษาบริการได้ทั่วถึง อันได้แก่กลุ่มประชากรที่ด้อยโอกาสทางสังคม ด้อยโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ เป็นเหตุให้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ก็ได้อาศัยพระสงฆ์ให้การศึกษา ในขณะที่ศึกษาก็ไม่ต้องใช้งบประมาณจากรัฐบาล แต่ใช้ทุนจากประชาชนโดยตรง ทั้งที่อยู่อาศัย อาหารและในการใช้จ่าย แม้จะมีส่วนหนึ่งที่เรียนจบแล้วที่ทางฝ่ายคณะสงฆ์ยังไม่ได้ใช้งาน แล้วท่านเหล่านั้นลาสมณเพศออกไปก็ไปทำงานให้ทางรัฐบาล โดยที่รัฐไม่ต้องลงทุน หากมองอย่างนี้แล้วจะเห็นได้ว่าคณะสงฆ์ได้ช่วยเหลือสงเคราะห์รัฐบาลด้วย ไม่เพียงแต่ได้ช่วยอนุเคราะห์กับประชาชนกลุ่มที่ด้อยโอกาสเพียงฝ่ายเดียว แต่อย่างไรก็ตามบทบาทของพระสงฆ์ในการศึกษาสงเคราะห์นี้ อาจมองได้ทั้งที่เป็นระบบ คือจัดตั้งโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอน มีหลักสูตรที่แน่นอน และอีกที่จัดอย่างไม่เป็นระบบ อาจเป็นลักษณะการให้ทุนสนับสนุนการศึกษา การให้ทุนในสร้างอาคารเรียน ให้ทุนซื้อสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ทางการศึกษา ให้ทุนการศึกษากับครูเพื่อพัฒนาครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ฯลฯ

3.3.7 บทบาทด้านการเผยแผ่

บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการเผยแผ่ แท้จริงแล้วบทบาทด้านนี้พระสงฆ์ทุกรูปได้รับมอบหมายจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง เพราะหน้าที่ของพุทธสาวก คือมีหน้าที่ศึกษาเรียนรู้คำสอนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ แล้วปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนนั้นแล้วต้องสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามด้วย นี่จึงได้ชื่อว่าพระสงฆ์สาวก

การให้การอบรม การสอน การเผยแผ่เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ที่สำคัญ ที่พระสงฆ์ปฏิบัติมาเป็นปกติอยู่แล้ว ทั้งที่เรียกว่าการเทศน์ แสดงธรรม หรือการปาฐกถาก็ตาม ซึ่งประชาชนทั่วไปให้ความเคารพและสนใจที่จะฟังสาระที่พระสงฆ์เป็นผู้ให้อยู่แล้ว และนับเป็นการศึกษาที่เข้าถึงประชาชนชาวบ้านได้อย่างกว้างขวาง ส่วนในเนื้อหาสาระที่พระสงฆ์ให้แก่ประชาชนจะแตกต่างกันตามโอกาสและวาระต่างๆ แต่สิ่งที่เป็นธรรมะหรือคำสอนที่เป็น

พระพุทธศาสนาที่นับได้ว่าเป็นสาระในพระพุทธศาสนานั้น เป็นเนื้อหาที่เป็นความจริงที่มีอยู่ที่เกิดขึ้นเป็นปกติ เพราะแท้ที่จริงแล้ว คำว่า "ธรรม"นั้นก็คือ "ธรรมชาติ"นั่นเอง (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2538)

บทบาทด้านการเผยแผ่ที่เป็นปกติจนประชาชนมองเป็นวิถีชีวิตหรือเป็นกิจวัตรของพระสงฆ์ ก็คือการแสดงธรรมในวันพระ ในเทศกาลวันสำคัญ พระสงฆ์ได้โอกาสในการแสดงธรรมการเผยแผ่ธรรมอยู่เป็นปกติ และในรูปแบบที่ไม่เป็นรูปแบบ กล่าวคืออาจจะใช้วิธีการพูดคุยสนทนาในโอกาสพบปะ จะเป็นการเผยแผ่โดยไม่เป็นกิจลักษณะ แต่ก็แฝงด้วยให้ข้อคิดทางธรรม หรือในโอกาสที่ประชาชนมาทำบุญวันเกิดแล้วขอพรจากพระสงฆ์ มาถวายสังฆทานแล้วพระสงฆ์ก็ให้พร ในช่วงเวลาสั้นๆ เป็นการสอนโดยที่ผู้รับไม่รู้ว่าถูกสอน แต่ได้ซึมซับเอาคำสอน เอาคติธรรม ได้เกิดการเรียนรู้พระธรรมคำสอน หากพระสงฆ์สำนึกตระหนักในบทบาทเหล่านี้อย่างจริงจัง พระสงฆ์จะมีโอกาสในการเผยแผ่ธรรมและได้เข้าถึงประชาชนโดยไม่ยากเลย และไม่ต้องรอเทศกาลสำคัญใดๆ ทั้งสิ้น ในความเห็นส่วนตัวแล้วรูปแบบโอกาสใดไม่สำคัญ แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ผู้ฟังเกิดการเรียนรู้(Learning) จุดที่ต้องการคือให้ผู้ฟังได้เกิดการเรียนรู้จะให้ใครเป็นศูนย์กลางก็แล้วแต่อยากจะกล่าวด้วยว่าขอให้การเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง (Learning Center) อันเป็นจุดที่ต้องการให้เกิดกับผู้ฟัง ที่จะเป็นจุดเปลี่ยนแห่งพฤติกรรมของคน ว่าจะเปลี่ยนไปในทิศทางใด ให้เขาเรียนรู้ในด้านใด

3.3.8 บทบาทด้านสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์

บทบาทด้านนี้ของพระสงฆ์หากพูดไปแล้วนับว่ามีความสำคัญไม่น้อย เพราะต้องคำนึงถึงความเป็นเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย ความเป็นพระพุทธศาสนาอยู่ในทีด้วย เพราะสร้างวัด สร้างศาสนวัตถุต้องให้เป็นเอกลักษณ์ที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นพุทธ คำว่าความเป็นพุทธกับความเป็นไทยนั้นหมายถึงสิ่งเดียวกันเพราะความเป็นไทยมาจากรากฐานของความเป็นพุทธ มาจากรากฐานแห่งความคิดอันเป็นพุทธ พระสงฆ์ต้องเป็นแบบอย่างในเชิงของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไว้ เพราะวัฒนธรรม คือวิถีชีวิตของปวงชนชาวไทย

3.3.9 ด้านสาธารณสงเคราะห์

บทบาทของพระสงฆ์ในด้านสาธารณสงเคราะห์ เรายังเห็นได้ชัดเจนว่าพระสงฆ์ที่มีบารมี มีเอกลาภมาก ๆ ท่านไม่ได้เก็บไว้เพียงตัวท่านเอง หากแต่ได้ช่วยสร้างโรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ อนามัยตำบล ศาลาที่ประชุม ศาลาพักริมทาง ทำบ่อน้ำ ทำสะพาน เป็นต้น

หากมองลึกลงไปถึงการพัฒนาในด้านจิตใจ พระสงฆ์ได้พัฒนาจิตใจของคนในชุมชน จากคนที่ติดยาเสพติดให้เลิก จากที่เคยติดเหล้าให้เลิกเหล้า จากที่เคยติดการพนันให้เลิกจากการพนัน จากที่เคยลุ่มหลงในไสยศาสตร์ ที่เคยงมงายให้รู้ใช้สติปัญญา จากความเห็นผิด

(มิจฉาทิฐิ)ให้มีความเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) พระสงฆ์พัฒนาจิตใจของคนในชุมชนให้ขยันหมั่นเพียรในการทำมาหาเลี้ยงชีพ คือหาและสอนให้ขยันเก็บออม ประหยัดใช้จ่ายอย่างรู้คุณค่า ไม่ฟุ่มเฟือยหรูหรา หลงตามค่านิยมที่ผิด (ค่านิยมที่ไม่น่านิยม) สอนให้คนที่อยู่สังคม แต่สอนให้รู้จัดเลือกคบคน โดยให้เลือกคบกับบัณฑิต ให้หลีกเว้นจากคนพาล และสอนให้วางตนให้เหมาะสมกับภาวะแห่งตน รู้จักฐานะของตน

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นหลักการในบทบาทของพระสงฆ์ และเป็นบทบาทจริงในทางปฏิบัติ ที่พระสงฆ์ที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัยพึงปฏิบัติกัน โดยเฉพาะในด้านหลัก 4 ด้านอันได้แก่ ด้านการปกครอง ต้องปกครองโดยธรรม เป็นธรรมาภิบาล ปกครองเพื่อเกื้อหนุนให้เกิดการศึกษา ด้านการศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ ทั้งที่พระสงฆ์กันเองสอนพระเณรด้วยกันเอง และสงเคราะห์กุลบุตร กุลธิดา เพื่อให้ได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง พร้อมทั้งวิชาความรู้จรณะ ความประพฤติ การศึกษาที่สร้างวิธีคิดที่เป็นสัมมาทิฏฐิ การเรียนรู้คู่ความสุข (Learning And Happiness) บทบาทด้านการเผยแผ่ งานเผยแผ่เป็นงานที่นำคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกเผยแผ่สู่ประชาชน เป็นภารกิจที่มีความสำคัญ ในสมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ ใช้คำว่าไปประกาศพรหมจรรย์ ประกาศวิถีชีวิตอย่างพรหม อันเป็นชีวิตที่ประเสริฐ นั่นหมายถึงพระสงฆ์ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิต สังคมสงฆ์ต้องเป็นสังคมลำลอง สังคมแบบอย่างหรือสังคมต้นแบบของสังคมชาวบ้านที่ดี

บทบาทด้านสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ อันเป็นบทบาทหลักอีกด้านหนึ่ง ที่หมายถึงด้านการก่อสร้าง การพัฒนาศาสนวัตถุ โดยเริ่มจากการสร้างศาสนวัตถุภายในวัดของพระสงฆ์ สร้างเพื่อให้เป็นที่สะดวกแก่การศึกษาธรรมปฏิบัติธรรม มิใช่เป็นการสร้างเพื่ออวดอ้างบารมี แข่งขันความฟุ่มเฟือยหรูหรา เอาบทบาททั้งหมดมาทุ่มเทกับบทบาทด้านการก่อสร้าง ประการต่อมาศิลปะที่สร้างควรมีเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ความเป็นพุทธให้ปรากฏเหลืออยู่คู่กับสังคมไทยเรา คือพอมองเห็นศาสนวัตถุแล้ว ให้เป็นสิ่งแทนของความเป็นพระพุทธศาสนาไว้ แต่เท่าที่เห็นศาสนวัตถุกลายเป็นสิ่งแทนสังคมบริโภคนิยม (Consumer Society) ไม่เหลือความเป็นสังคมพุทธ

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2543) เห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเข้ามาช่วยพัฒนาสังคม เช่น การรักษาผู้ป่วยโรคเอดส์ การบำบัดผู้ติดยาเสพติด การพัฒนาส่งเสริมอาชีพ และการสร้างสำนึกความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

พินิจ ลาภธนานนท์ (2549) ได้รายงานผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการปรับเปลี่ยนบทบาทการพัฒนาของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสานว่า การแสดงบทบาทในการพัฒนาของพระสงฆ์ถือว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งของการสร้างเสริมความศรัทธา

ของสถาบันสงฆ์ ในกระแสสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง รวมทั้ง Sulak Sivaraksa (1984:103) ที่เห็นว่า พระสงฆ์มีคุณลักษณะที่สำคัญคือ ปฏิบัติธรรมพัฒนาจิต และต้องเข้าถึงประชาชนเพื่อเป็นการถ่ายทอดคุณค่าทางจริยธรรมและจิตวิญญาณให้กับสังคม

ในทรรศนะของพระสงฆ์เองที่เห็นว่าพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการพัฒนาด้านอื่นนอกจากศาสนพิธี คือกลุ่มพระนักพัฒนาต่าง ๆ เช่น กลุ่มพระนักพัฒนาในภาคอีสานและกลุ่มพระนักอนุรักษ์ ที่เห็นว่าตนเองมีศักยภาพเพียงพอในการเป็นผู้นำชุมชนให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนของตนเองโดยไม่ต้องหวังพึ่งพิงแต่ราชการ แนวคิดของพระสงฆ์ทั้งสองกลุ่มเห็นว่า พระสงฆ์ไม่ได้แยกกับชุมชน และโลกกับธรรมมิได้แยกจากกัน (พระไพศาล วิสาโล, 2546)

นอกจากนั้น Bennett (2521) ได้สรุปไว้ในงานวิจัยว่า วัดในประเทศไทยมีบทบาทต่อชุมชนมายาวนานหลายร้อยปี ในด้านการให้บริการด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษาแก่เด็กชาย ให้คำปรึกษา ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การรักษาพยาบาล และเก็บรักษาวัฒนธรรม)

ในมุมมองของภาครัฐอันได้แก่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายว่าบทบาทของพระสงฆ์ ควรสนับสนุนการพัฒนาให้ประชาชนมีเศรษฐกิจที่ดีบนพื้นฐานสังคมคุณธรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือมีบทบาทอื่นนอกจากบทบาทด้านศาสนพิธีได้ (พินิจ ลาภธนานนท์, 2549)

จากที่ได้กล่าวมาแนวคิดเรื่องพระสงฆ์กับการพัฒนาเป็นสำคัญเนื่องจากประชาชนคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ การที่พระสงฆ์มาเป็นผู้ประกอบการสังคมทำให้มีผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ด้วยชื่อเสียงและความศรัทธาในพระสงฆ์ทำให้มีความสามารถในการพัฒนาชุมชนได้อย่างดี

กล่าวโดยสรุปแนวคิดเรื่องพระสงฆ์นักพัฒนาที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์การให้ความหมายและที่มาของความหมาย แนวคิด บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี การจากวิจัยพบว่า โครงการเพื่อสังคม 18 โครงการในวัดสวนแก้ว มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องพระสงฆ์นักพัฒนา ทำให้สังคมพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน

4. แนวคิดการดำเนินธุรกิจขนาดย่อม

ธุรกิจขนาดย่อม หมายถึง ธุรกิจที่ดำเนินการโดยบุคคล หรือ กลุ่มบุคคลโดยบริหารด้วยตนเองโดยเงินทุนไม่มากนัก ธุรกิจที่มีคนงานน้อยกว่า 500 คน เป็นธุรกิจที่เจ้าของมีอิสระในการบริหารงานด้วยตนเองและไม่เป็นธุรกิจนำ (Leading Business) ในธุรกิจประเภทเดียวกัน ส่วนกระทรวงอุตสาหกรรม ให้ความหมายธุรกิจขนาดย่อมว่า เป็นวิสาหกิจการผลิต หรือโรงงานที่มีทุน

จดทะเบียนหรือลงทุนซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์ต่าง ๆ ต่ำกว่า 200 ล้านบาท ถ้าเป็นภาคบริการลงทุนต่ำกว่า 200 ล้านบาท ถ้าเป็นภาคการค้าส่งลงทุนต่ำกว่า 100 ล้านบาท และถ้าเป็นการค้าปลีกลงทุนต่ำกว่า 60 ล้านบาท ถือเป็นธุรกิจขนาดย่อม ปัจจุบัน (2546) ประเทศไทยมีโรงงานอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนกับกระทรวงอุตสาหกรรมอยู่ประมาณ 135,000 โรงงาน ประมาณร้อยละ 95 หรือ ประมาณ 128,250 โรงงาน เป็นธุรกิจขนาดย่อม และประมาณว่า ธุรกิจขนาดย่อมมีมูลค่าการส่งออกประมาณ 0.8 พันล้านบาท และมีการจ้างแรงงานกว่า 4.0 ล้านคน

4.1 ประเภทของธุรกิจขนาดย่อม

ธุรกิจขนาดย่อมสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

4.1.1 ธุรกิจการผลิต (Manufactoring) เป็นอุตสาหกรรมการแปรรูปวัตถุดิบไปเป็นสินค้า ซึ่งแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ

4.1.1.1 ธุรกิจการผลิตเกี่ยวกับการเกษตร เช่น การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทำสวนผลไม้ สวนผัก ฯลฯ

4.1.1.2 ธุรกิจร้านอาหาร เช่น ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านข้าวแกง ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านเบเกอรี่ ภัตตาคาร ร้านฟาสต์ฟู้ด ฯลฯ

4.1.1.3 ธุรกิจโรงงาน เช่น โรงงานผลิตน้ำดื่ม ผลิตปุ๋ย ผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยว ทำธูป โรงงานน้ำแข็ง โรงงานอาหารกระป๋อง ฯลฯ

4.1.1.4 ธุรกิจหัตถกรรมและงานศิลปะใช้ฝีมือ เช่น เครื่องปั้นดินเผา ดอกไม้ประดิษฐ์ ของขวัญ ของชำร่วย ทำป้ายโฆษณา ฯลฯ

4.1.1.5 ธุรกิจอื่น ๆ เช่น ร้านขายต้นไม้ ร้านถ่ายรูป ทำเหล็กดัดและมุ้งลวด ทำเฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ

4.1.2 ธุรกิจค้าส่ง (Wholesale) เป็นธุรกิจการเป็นพ่อค้าคนกลาง ซื้อสินค้าจากแหล่งผลิตมาขายส่งให้กับผู้ขายสินค้า เช่น ค้าส่งอะไหล่รถยนต์ ค้าส่งยา ค้าส่งเหล้า ค้าส่งบุหรี่ ฯลฯ

4.1.3 ธุรกิจค้าปลีก (Retailing) เป็นธุรกิจซื้อสินค้าไปขายให้กับลูกค้าโดยตรง และเป็นธุรกิจที่มีจำนวนมากที่สุด ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม คือ

4.1.3.1 ร้านค้าปลีกสายเดียว (Single-Line store) หมายถึงร้านค้าปลีกที่ขายสินค้าหลายประเภท แต่ต่างก็มีความสัมพันธ์กัน เช่น ร้านขายเครื่องประดับ ร้านขายรองเท้า ร้านขายน้ำหอม ฯลฯ

4.1.3.2 ร้านค้าปลีกเฉพาะอย่าง (Specialty store) หมายถึง ร้านค้าปลีกที่ขายสินค้าชนิดเดียว แต่อาจจะหลายแบบ (styles) เช่น ร้านขายเนคไท ร้านค้ารองเท้ากีฬา ร้านค้าเฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ

4.1.3.3 ร้านค้าปลีกสินค้าเบ็ดเตล็ด (Variety store) หมายถึงร้านค้าปลีกที่ขายสินค้ามากมายหลายชนิด โดยแต่ละชนิดมีจำนวนน้อย เช่น ร้านขายของชำ ร้านโชว์ห่วย ฯลฯ

4.1.3.4 ห้างสรรพสินค้า (Department store) หมายถึง ร้านขายปลีกขนาดใหญ่ มีสินค้ามากมายหลายชนิด และมักจะแบ่งเป็นแผนก เช่น ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า ฯลฯ

4.1.3.5 ร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าตามสะดวก (Convenience store) หมายถึง ร้านค้าที่ขายสินค้า หลายชนิด หลายประเภท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทอาหาร เครื่องดื่ม และอาจจะมีอย่างอื่นด้วย และให้ลูกค้าบริการตัวเอง เช่น ร้านสะดวกซื้อ ร้านสรรพสินค้าขนาดเล็ก (Minimart หรือ Ministore)

4.1.3.6 E-Commerce, E-mail Business เป็นการขายสินค้าโดยผ่าน Internet ซึ่งทำได้หลายอย่าง เช่น B2B (Business toBusiness) B2C (Business to Customer) C2B (Customer to Business) C2C (Customer to customer) ฯลฯ

4.1.4 ธุรกิจบริการ (Service) เป็นธุรกิจที่ผลิตและขายบริการต่อเนื่องกัน และธุรกิจที่ไม่มีการผลิตแต่เพียงขายบริการ เช่น ร้านอาหาร ธุรกิจการเงิน ฯลฯ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 10 กลุ่ม คือ

4.1.4.1 ธุรกิจเกี่ยวกับการเงิน-การธนาคาร เช่น ธนาคาร บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ โรงรับจำนำ ฯลฯ

4.1.4.2 ธุรกิจเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ได้แก่ หอพัก บ้านเช่า บ้านรับรอง โรงแรม รับสร้างบ้าน ฯลฯ

4.1.4.3 ธุรกิจเกี่ยวกับสุขภาพและพลานามัย เช่น โรงพยาบาล คลินิกแพทย์ สถานที่ออกกำลังกาย นวดแผนโบราน ฯลฯ

4.1.4.4 ธุรกิจเกี่ยวกับการคมนาคมขนส่ง เช่น รถประจำทาง รถแท็กซี่ รถบรรทุก รถไฟฟ้า รถใต้ดิน ฯลฯ

4.1.4.5 ธุรกิจเกี่ยวกับความบันเทิง เช่น สวนสนุก สวนสัตว์ โรงภาพยนตร์ ไนท์คลับ ค๊อกเทลเล้าจน์ ดิสโก้เธค ฯลฯ

4.1.4.6 ธุรกิจเกี่ยวกับการศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยสถาบันการศึกษา ฯลฯ

4.1.4.7 ธุรกิจเกี่ยวกับกีฬา เช่น สนามกอล์ฟ ยิงปืน ว่ายน้ำ สนามเทนนิส สนามมวย ธุรกิจกีฬาฟุตบอล ฯลฯ

4.1.4.8 ธุรกิจเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารและบริการข้อมูล เช่น สำนักงานนักสืบ บริษัทรับจ้างโฆษณา หนังสือพิมพ์ บริการ โทรศัพท์ทางไกล ฯลฯ

4.1.4.9 ธุรกิจเกี่ยวกับการประกันภัยและคลังสินค้า เช่น การให้เช่าห้องเย็น เช่าโกดัง ประกันชีวิต ประกันภัย ประกันวินาศภัย

4.1.4.10 ธุรกิจเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เช่น ร้านตัดผม บริการกำจัดปลวก ซ่อมเครื่องยนต์ ซ่อมเครื่องไฟฟ้า ฯลฯ

4.1.5 ธุรกิจเหมืองแร่ (Mining) เป็นธุรกิจเกี่ยวกับการขุดหาทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งแร่วัตถุดิบจากพื้นดิน ทั้งเป็นโลหะและอโลหะ เช่น พ่อพลอย พ่อเพชร ถ่านหิน น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ หินปูน แร่เหล็ก แร่สังกะสี แร่ทองคำ แร่เงิน ฯลฯ

โดยสรุปการการดำเนินธุรกิจขนาย่อมเป็นการดำเนินธุรกิจโดยบุคคล หรือกลุ่มคมบริหารด้วยตนเองโดยเงินลงทุนไม่มากนัก บริหารงานด้วยตนเอง มีมูลค่าการลงทุนต่ำ

ผู้วิจัยเห็นว่าเรื่องแนวคิดการดำเนินธุรกิจขนาดย่อมมีความสัมพันธ์กับการศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษาวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี จากการศึกษาการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมในวัดสวนแก้ว วัดสวนแก้วเป็นองค์กรที่มีขนาดเล็กมีการบริหารงานโดยพระพยอมกัลยาโณ จึงสอดคล้องกับแนวคิดการดำเนินธุรกิจขนาดย่อม

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิเชียร ปั้นม่วง ได้ศึกษาทัศนคติของชาวบ้านต่อการพัฒนาหมู่บ้าน กรณีศึกษา การพัฒนาหมู่บ้านของท่านเจ้าอาวาสวัดสระเหลี่ยม หมู่บ้านสระเหลี่ยม จังหวัดนครราชสีมา พบว่าชาวบ้านมีทัศนคติยอมรับการเป็นผู้นำชุมชนของท่านอาจารย์ มหาบุญเรือง ตนติสาโร เจ้าอาวาสวัดสระเหลี่ยม ให้ความเชื่อถือต่อเจ้าอาวาสสูงมาก และเห็นว่ากิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านที่เจ้าอาวาสกระทำลงไปนั้นจะเกิดผลดีและเป็นประโยชน์แก่หมู่บ้านในอนาคต ชาวบ้านต้องการให้เจ้าอาวาสกระทำเช่นนั้นตลอดไป และชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในกลุ่มผู้นำชาวบ้าน และปัจจัยที่ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับเจ้าอาวาสก็เนื่องมาจากชาวบ้านมีความศรัทธาต่อท่านเจ้าอาวาสมาก เพราะเหตุว่าท่านเจ้าอาวาสมีการศึกษาสูง มีศีลาจารวัตรดี คือไม่กระทำพิธีไสย์ศาสตร์ให้เลข เล่นห่วยเป็นต้น มีความคิด พูดจริงทำจริง มีกิจกรรมพัฒนา ทั้งในด้านวัตถุและจิตใจมากมาย (วิเชียร ปั้นม่วง, 2536)

สถาบัน ChangeFusion (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “โครงการสร้างเสริมองค์กรธุรกิจเพื่อสังคม” ผลการวิจัยพบว่า มาตรการในการดำเนินงานปลูกฝังค่านิยมเรื่องกิจการเพื่อสังคมไทยคือการพัฒนาเนื้อหาความรู้และสื่อการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดประกวดแผนธุรกิจระดับมหาวิทยาลัย การประกาศกิจการเพื่อสังคมต้นแบบ และการให้รางวัลประจำปี และยังพบปัญหาของการพัฒนาองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมดังนี้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรธุรกิจเพื่อ

สังคมยังไม่แพร่หลาย ขาดการรวมกลุ่มขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย ขาดการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการสนับสนุนด้านการเงิน ขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ตลาดรองรับสินค้าขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมค่อนข้างจำกัด ไม่มีสิ่งจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมและแรงงาน

จากการศึกษาการให้ความหมายในการเป็นผู้ประกอบการสังคมของมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรจาก การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกของบุคลากรมูลนิธิฯ และคนในชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง สรุปได้ว่าความหมายในการเป็นผู้ประกอบการสังคมของมูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร คือเป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการประกอบธุรกิจที่มุ่งหวังผลประโยชน์ แต่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นผลประโยชน์ที่กลับคืนสู่สังคม ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาสมุนไพรไทย ส่งเสริมการปลูกสมุนไพรแบบเกษตรอินทรีย์ (ปิติ ล้อมสมบูรณ์, 2554)

จากการทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าผู้ประกอบการสังคม คือ ผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจที่มุ่งหวังผลประโยชน์ แต่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นผลประโยชน์คืนกลับสู่สังคมทั้งหมด ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปการจ้างงาน การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มโอกาส การรักษาสิ่งแวดล้อม โดยผู้ประกอบการสังคมจะต้องผสมผสานระหว่างธุรกิจที่มุ่งหวังผลประโยชน์กับการช่วยเหลือสังคม โดยยึดผลประโยชน์ของสังคมเป็นพันธกิจหลักขององค์กรและนำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการสังคมอย่างยั่งยืน โดยบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคมเนื่องจากประชาชนมีความศรัทธาในตัวพระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์มาเป็นผู้ประกอบการสังคม ทำให้ประชาชนอยากอุดหนุนทำให้พระสงฆ์ สามารถนำรายได้ไปพัฒนาโครงการเพื่อสังคมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ด้วยวิธีวิทยาที่เรียกว่า วิธีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Method) โดยอาศัยวิธีวิทยาปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เป็นการวิจัยที่อาศัยแนวความคิดและโลกทัศน์จากปรัชญาปรากฏการณ์วิทยาเป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์ และประสบการณ์ของมนุษย์ (Holloway, อ้างถึงใน ชาย โพธิสิตา, 2552 : 190)

ชาย โพธิสิตา (2552 : 189-192) กล่าวว่าการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยาคือการศึกษาปรากฏการณ์ในชีวิตที่บุคคลได้ประสบมา โดยมุ่งทำความเข้าใจความหมายประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลประสบ ความหมายในปรากฏการณ์วิทยาหมายถึง ความหมายในทัศนะของผู้ที่ได้ประสบปรากฏการณ์นั้น โดยปรัชญาปรากฏการณ์วิทยาของ Husserl (อ้างถึงใน ชาย โพธิสิตา, 2547 : 191) หมายถึงการศึกษาว่าคนเราบอกหรือบรรยายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ตนประสบได้อย่างไร ข้อสรุปเชิงปรัชญาในเรื่องนี้คือ คนเราจะเข้าใจสิ่งสิ่งที่เราประสบได้ด้วยการวิเคราะห์การรับรู้และความหมายของสิ่งที่เราประสบ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นความตระหนักรู้ของเรา และประสบการณ์ชนิดเดียวกันย่อยมีแก่นแท้อันเดียวกัน แก่นแท้เหล่านี้คือความหมายที่คนเราเข้าใจร่วมกันหรือเข้าใจตรงกัน ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยเปรียบเทียบประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักหลายๆ คน เพื่อหาลักษณะร่วมกันของประสบการในเรื่องเดียวกันจากแต่ละคน โดยการวิจัยจะมุ่งพรรณนาสิ่งที่ปรากฏ และทำความเข้าใจว่าสิ่งที่ปรากฏนั้นมีความหมายอย่างไรต่อผู้ที่ได้ประสบมันเป็นสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อพรรณนาและทำความเข้าใจ กับบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยดังนี้คือ 1) พื้นที่ศึกษา 2) ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก 3) ขั้นตอนการวิจัย 4) วิธีการวิจัย 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล 6) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล 7) การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. พื้นที่ศึกษา

สถานที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี เป็นสถานที่เผยแพร่ธรรมโดยพระพิศาลธรรมพาที หรือ พระพยอม กัลยาโณ เป็นพระสงฆ์นักพัฒนา ท่านได้ริเริ่มโครงการต่างๆ ของมูลนิธิสวนแก้วเพื่อพัฒนาสังคม และคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสในสังคมจนประสบความสำเร็จ เช่น โครงการร่มโพธิ์แก้ว โครงการที่พักคนชรา โครงการซุปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ โครงการสวนแก้วเนอร์สเซอรี่ เป็นต้น

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลการวิจัยนี้ คือ พระพิศาลธรรมพาที หรือ พระพยอม กัลยาโณ ผู้คิดริเริ่มและดูแลโครงการทั้งหมด ของวัดสวนแก้ว รวมไปถึง ผู้ประกอบการโดยรอบบริเวณวัด และผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้าหรือบริจาคสินค้า ที่วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี

3. ขั้นตอนการวิจัย

3.1 ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่วิจัย เพื่อนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.2 กำหนดที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ คำถามในการวิจัย ขอบเขตการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.3 ทบทวนวรรณกรรม แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวกับหัวข้อที่ทำวิจัย

3.4 จัดทำกรอบแนวคำถามวิจัย ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัย

3.5 เตรียมอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก ปากกา

3.6 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

3.7 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ตั้งสมมติฐาน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆกับการรวบรวมข้อมูล กระบวนการเก็บข้อมูลและปรับสมมติฐานจะดำเนินสลับกันไปจนกระทั่งถึงจุดอิ่มตัว (Saturation) ทั้งในแง่ของข้อมูล มโนทัศน์และทฤษฎี

3.8 สรุปบทบาทของพระสงฆ์กันการเป็นผู้ประกอบการสังคม

3.9 จัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์

4. วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการค้นหาข้อมูลจากเอกสาร บทความ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย และการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย

4.1 ผู้วิจัยเองนับเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุด เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมผัสกับผู้ให้ข้อมูลโดยตรง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องเตรียมตัวให้พร้อมก่อนลงพื้นที่เก็บข้อมูล

4.2 ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการวิจัย เรื่องแนวคิดผู้ประกอบการสังคม แนวคิดพระสงฆ์กับการพัฒนา และแนวคิดการดำเนินธุรกิจขนาดย่อม

4.3 ศึกษาคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นนักวิจัยคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เอกสาร ตำราและงานวิจัยคุณภาพ พร้อมรับคำชี้แนะแนวทางจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4.4 เตรียมอุปกรณ์บันทึกเสียง เพื่อใช้บันทึกข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์แบบระดับเชิงลึก ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

4.5 กรอบแนวคำถามในการสัมภาษณ์ เป็นคำถามแบบปลายเปิด เริ่มจากคำถามในเรื่องทั่วๆไป แล้วเริ่มเข้าสู่ประเด็นที่สนใจการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น

4.6 เครื่องมือที่ช่วยจดบันทึก คือ สมุดจดบันทึกและปากกา สำหรับจดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สภาพแวดล้อม บรรยากาศ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมผู้ให้ข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเอกสารและการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ข้อมูลทุติยภูมิ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัย บทความ และตำราที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดการประกอบธุรกิจเพื่อสังคม แนวคิดพระสงฆ์กับการพัฒนา และการดำเนินธุรกิจขนาดย่อม

5.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลหลักมาจาก การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมโดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง จดบันทึก ลักษณะการสัมภาษณ์ (Interview) ที่ใช้ศึกษานี้ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 แบบดังนี้

5.2.1 สัมภาษณ์โดยไม่จำกัดคำตอบ เป็นวิธีการสัมภาษณ์ในโดยให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นของตน ใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการสังคม ของพระพยอม กัลยาโณ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) การศึกษาได้ใช้ แบบสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้าง (informal interview) ในการทำคำตอบที่ไม่ชัดเจนให้กระจ่างขึ้น

5.2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) ผู้วิจัยจะเข้าไปสังเกตการการประกอบธุกิจเพื่อสังคมของวัดสวนแก้ว เพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงลึก และถูกต้องกว่าการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม

5.2.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม(Non participant observation) เป็นการสังเกตโดยผู้วิจัยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม

สำนักหอสมุดกลาง

6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการวิจัย เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ โดยใช้วิธีการตรวจสอบภายนอกที่เรียกว่าตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (Denzin, 1970) โดยผู้วิจัยจะใช้การเปรียบเทียบจากมุมมอง 2 ด้าน คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) โดยตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ ว่าเหมือนกันหรือไม่ ถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่าได้ข้อมูลมาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง และการตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory triangulation) โดยตรวจสอบว่าถ้ามีการใช้ทฤษฎีที่หลากหลายแล้ว ข้อมูลที่ได้มาเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ถ้าผู้วิจัยพบว่าไม่ว่าจะนำทฤษฎีใดมาใช้ ได้ข้อค้นพบที่เหมือนกันแสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้องแม่นตรงและน่าเชื่อถือ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษาวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี” ได้ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

7.1 การลงรหัสข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเสร็จแล้ว ผู้วิจัยลงรหัสของข้อมูลเพื่อมิให้ปะปนกันเนื่องจากมีผู้ให้ข้อมูลหลักหลายคน ผู้วิจัยใส่ตัวเลขลำดับที่ของข้อมูลและคนให้สัมภาษณ์ ตามด้วยชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

7.2 การพิมพ์บทสัมภาษณ์

ผู้วิจัยถอดเทปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักแบบคำต่อคำ และนำมาพิมพ์เป็นบทสัมภาษณ์ ในส่วนของบทสัมภาษณ์มีรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูล วัน เดือน และปีที่สัมภาษณ์ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ข้อมูลในลักษณะที่เรียกว่า “ทะเลข้อมูล” หมายความว่าข้อมูลจากคำบอกเล่ามีจำนวนมากและหลายเรื่องอยู่ปะปนกัน ก่อนที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำบทสัมภาษณ์ที่พิมพ์เสร็จแล้วมาตรวจสอบกับข้อมูลดิบจากเทปบันทึกเสียงเพื่อยืนยันความถูกต้องของเนื้อหา ผู้วิจัยต้องปฏิบัติเช่นนี้กับผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคน

7.3 การสำรวจภายในตัวเอง

การสำรวจภายในตัวเองของผู้วิจัย เพื่อดูว่าตนเองมีอคติหรือมีข้อสรุปที่คิดไว้ก่อนเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษานั้นหรือไม่ โดยผู้วิจัยต้องขจัดอคติและความเอนเอียงออกไปก่อนเริ่มวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์ด้วยความคิดที่สด มีทัศนะคติที่เปิดกว้าง เพื่อได้เห็นปรากฏการณ์นั้นตามที่มันเป็นอย่างแท้จริง (ชาย โพธิสิตา, 2552 : 201)

7.4 การแตกข้อมูล

ผู้วิจัยแตกข้อมูลที่ศึกษาทั้งหมดออกเป็นส่วนย่อยๆ ตามความหมายที่ปรากฏอยู่ในแต่ละส่วน แล้วคัดแยกข้อมูลออกเป็นเรื่องๆ ต่อจากนั้นนำส่วนต่างๆ มาคัดรวมกันเป็นกลุ่มๆ ตามความหมายที่เชื่อมโยงกัน โดยในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นเรื่องเดียวกันอย่างแท้จริง

7.5 การแสดงเนื้อเรื่องที่ศึกษาด้วยคำบรรยาย

ผู้วิจัยต้องให้คำบรรยาย แต่ละเรื่องโดยเป็นข้อความที่สรุปและเรียบเรียงมาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคน

กล่าวโดยสรุปบทนี้ผู้วิจัยให้รายละเอียดระเบียบวิธีวิจัย ในการเลือกเครื่องมือ ผู้ให้ข้อมูลหลักกำหนดลักษณะประชากร เลือกพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการตรวจสอบแนวคำถาม วิธีการสัมภาษณ์ เพื่อวางแผนลงพื้นที่เก็บข้อมูล รวมถึงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์

ในบทต่อไปคือบทที่ 4 ผู้วิจัยกล่าวถึงผลของการวิจัย ในเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ด้วยวิธีวิทยาปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Methodology) เป็นการวิจัยที่อาศัยแนวความคิดและโลกทัศน์จากปรัชญาปรากฏการณ์วิทยาเป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์ และประสบการณ์ของมนุษย์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ เอกสาร บทความ โดยวิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) พระพิศาลธรรมพาที หรือ พระพยอม กัลยาโณ เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และเป็นผู้คิดริเริ่ม ดูแลโครงการทั้งหมด ของวัดสวนแก้ว รวมไปถึง ผู้ประกอบการโดยรอบบริเวณวัด และผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้าหรือบริจาคสินค้า ที่วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี โดยมีผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี
2. กระบวนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี
3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี

1. บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี

จากการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี ผู้ประกอบการสังคม คือ ผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจที่มุ่งหวังผลประโยชน์ แต่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นผลประโยชน์คืนกลับสู่สังคมทั้งหมด อาจอยู่ในรูปการจ้างงาน การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มโอกาส การรักษาสิ่งแวดล้อม โดยผู้ประกอบการสังคมต้องผสมผสานระหว่างธุรกิจที่มุ่งหวังผลประโยชน์กับการช่วยเหลือสังคม ยึดผลประโยชน์ของสังคมเป็นพันธกิจหลักขององค์กรและนำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการสังคมอย่างยั่งยืน โดยบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม เกิดจากเดิมทีพระสงฆ์มีบทบาทหลักในการอบรม สั่งสอน และเผยแพร่พระธรรม ให้แก่ประชาชนดังในพระวินัย แต่ในปัจจุบันพระสงฆ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทมาเป็นผู้ประกอบการสังคม มิใช่มีเพียงแต่ในบริษัทหรือองค์กรต่างๆ แต่รวมไปถึงมูลนิธิซึ่ง

มีพระสงฆ์เป็นผู้ก่อตั้ง และทราบถึงความหมายของผู้ประกอบการสังคมยิ่งขึ้น เพื่อนำไปพัฒนาการประกอบการเพื่อสังคมอย่างยั่งยืน โดยวัดสวนแก้ว ซึ่งมี พระพยอม กัลยาโณ เจ้าอาวาสวัดและเป็นพระนักปฏิบัติที่มีชื่อเสียง พระพยอม กัลยาโณ จัดตั้ง มูลนิธิสวนแก้วเพื่อช่วยเหลือ บรรเทาทุกข์ให้แก่เพื่อนมนุษย์โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ ศาสนา และสัญชาติ กิจกรรมของมูลนิธิสวนแก้ว มี 18 โครงการ โดยโครงการทั้งหมดอยู่ภายใต้ มีวัตถุประสงค์หลัก 5 ประการ คือ

1. การเผยแพร่พระพุทธศาสนา
2. การส่งเสริมศีลธรรม จรรยาอันดี
3. การอนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทย
4. การร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์
5. การจัดการศึกษา และส่งเสริมการศึกษา

1.1 การเผยแพร่พระพุทธศาสนา โครงการเกี่ยวกับการเผยแพร่ศาสนา มีดังนี้

โครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน พระพยอมเริ่มโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน เห็นว่าเด็กมักว่างเว้นจากการศึกษาในโรงเรียนระหว่างนั้นเด็กควรได้ศึกษาและอยู่ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาเป็นการลดภาระแก่พ่อแม่และเป็นการป้องกันให้เด็กห่างไกลอบายมุข โครงการนี้ จัดทำเฉพาะช่วงฤดูร้อน เป็นช่วงเวลาที่โรงเรียนปิดเทอม ทำให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้ใกล้ชิดกับพระได้เรียนรู้จากพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา การอบรมสั่งสอนสามเณร แม้เป็นเพียงระยะเวลาอันสั้น แต่ผลจากการบวชเณร ทำให้เด็กและเยาวชนหลายคนเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองได้อีกระดับหนึ่ง เด็กที่ผ่านการอบรมไป สามารถช่วยเหลือตนเองไม่เป็นภาระแก่ผู้ปกครองอีกต่อไป

โครงการเข้าค่ายอบรมจริยธรรม โครงการเข้าค่ายอบรมจริยธรรม เพื่อให้ผู้สนใจและเยาวชนได้เรียนรู้พื้นฐานของพุทธศาสนาและกิริยามารยาท ประเพณี วัฒนธรรม จากคณะวิทยากรที่ทางวัดจัดมาให้การเข้าค่ายอบรมเด็ก จะนำเด็กเข้าค่ายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการแต่วัดสวนแก้ว จัดให้เยาวชนทั่วไปเข้าวัดอบรมจริยธรรมฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบช่วยตัวเองและเรียนรู้พื้นฐานของพุทธศาสนา พระพยอมจะเป็นผู้อบรมสั่งสอน ให้การดำเนินชีวิตประจำวันเป็นหลักและนำหลักธรรมประกอบการสอน คือการพัฒนาทางกาย ให้เด็กได้ร่วมทำงานกับผู้ด้อยโอกาสซึ่งทำให้มองเห็นความเหนื่อยยาก ความอดทน และการทำงานที่ต้องอาศัยความขยันหมั่นเพียรไม่ท้อถอยจึงจะลุล่วงความสำเร็จ

1.2 การส่งเสริมศีลธรรม จรรยาอันดี โครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมศีลธรรม จรรยาอันดี มีดังนี้

โครงการร่มโพธิ์แก้ว บุคคลทั่วไปที่ขาดที่พัก ประสบปัญหาต่าง ๆ นานา โดยเฉพาะผู้ที่ตกงานพระพยอม ให้ความเมตตา ให้ที่พัก อาหาร และฝึกอาชีพ เพื่อออกไปสู่สังคมภายนอกได้อย่างเข้มแข็ง โครงการนี้เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์อบรมปลูกฝังคุณภาพชีวิต สร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ผู้เข้าร่วมพักอาศัย ด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ผู้ที่ด้อยโอกาสมาจากภูมิลำเนาทั่วไปมีพื้นฐานชีวิตและจิตใจที่แตกต่างกัน จึงเป็นปัญหาในการปกครองอย่างมาก ฉะนั้นผู้ด้อยโอกาสเคยทำความผิดพลาดมาแล้ว และได้รับการช่วยเหลือด้วยคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ที่พระพยอมนำมาประยุกต์ให้ใช้กับชีวิต ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพที่เห็นได้สัมผัสได้ด้วยตนเอง จึงเป็นการให้บทเรียนที่ได้ผลคุ้มค่าแก่คนด้อยโอกาสทั่วไป หลายชีวิตที่ได้ออกไปจากโครงการ ประสบความสุขที่เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของแต่ละคน นับว่าพระพยอม คือ ผู้ให้ชีวิตใหม่ทางเลือกใหม่แก่ผู้ด้อยโอกาสได้อย่างสมบูรณ์

โครงการซุปเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ การทำงานทุกโครงการอย่างต่อเนื่อง ทำให้สังคมยอมรับและเชื่อมั่นในผลงานของพระพยอม ดังนั้นจำนวนสังฆทาน และสิ่งของบริจาคต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนมากมายจนเหลือพอที่จะเปิดโครงการซุปเปอร์มาเก็ตผู้ยากไร้ เป็นที่รวมสินค้าราคาถูกให้ประชาชนทั่วไปได้จับจ่ายซื้อหา เป็นการลดค่าใช้จ่ายได้อย่างดี เพราะเป็นสิ่งของที่ได้มาจากการรับบริจาค ราคาขายจึงถูกมาก เป็นการสงเคราะห์คนในสังคมได้อย่างดี ดังนั้น จากศรัทธาของญาติโยมที่มีจิตกุศลเข้ามาร่วมบริจาคปัจจัย และเครื่องอุปโภคบริโภคแก่มูลนิธิ พระพยอมได้จัดแจกให้แก่ผู้ยากไร้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มอบเป็นรางวัลแก่ผู้ทำความดี ให้เป็นกำลังใจแก่คนงานที่มีความขยันและลด เลิก ละจากอบายมุข ด้วยการจัดทำซุปเปอร์มาเก็ต ให้แก่ผู้ที่มีรายได้น้อย และกรรมกรทั่วไปที่ยากจน โดยสามารถหาซื้อได้ในราคาที่ถูกกว่าท้องตลาด แม้จะไม่มีเงินก็ซื้อได้ ด้วยการมาช่วยพัฒนาวัดตามความสามารถ การช่วยเหลือเช่นนี้ เป็นการสอนให้ทุกคนเห็นคุณค่าของเงิน และสิ่งของที่ผู้ใจบุญบริจาคให้ หากได้รับการช่วยเหลือที่ง่ายเกินไป สิ่งนั้นจะดูด้อยค่า ไม่สมกับน้ำใจที่ญาติโยมให้มา สิ่งของที่ได้มาโดยยากลำบาก ย่อมทำให้เกิดความทะนุถนอมและมีค่า

1.3 การอนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทย

โครงการที่พักคนชรา คนชราที่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง พระพยอม กัลยาโณ ให้การเลี้ยงดูอย่างทั่วถึง ผู้สูงอายุที่เดินทางมาขอความช่วยเหลือจากท่านไม่เคยได้รับการปฏิเสธ ท่านให้การเลี้ยงดูรักษาพยาบาลจนวาระสุดท้ายของชีวิต เป็นโครงการบ้านพักคนชรา ในปัจจุบัน ลูกหลานต่างมีภาระต้องไปประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวทำให้ไม่มีเวลาดูแลพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เพราะผู้ใหญ่มีโรคความเหงาเป็นศัตรูเป็นโรคร้ายคอยทำลายจิตใจร่างกายให้ผุกร่อน ก่อนวัยเป็นโรคที่เกิดขึ้นได้

กับคนชราทุกระดับฐานะ โครงการนี้จึงตั้งขึ้นเพื่อเป็นสมาคม สโมสรไว้แลกเปลี่ยนทัศนะ เป็นที่รวมเรื่องอดีตที่คนชรานำมาเล่าให้ฟัง ทั้งยังมีโอกาสช่วยกิจกรรมของวัด ซึ่งถือว่าเป็นบุญกุศลที่คนชราจะได้รับเป็นช่วงสุดท้าย เป็นผลบุญที่จะทำให้จิตใจสุดชื่น เมื่อสุขภาพจิตดี สุขภาพกายก็ดีตามทำให้มีอายุยืนนาน เป็นหลักชัยของลูกหลานต่อไป ฉะนั้นโครงการนี้จึงเป็นศูนย์รวมคนชราทุกระดับ สร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนชราว่า “ถึงจะแก่ก็แก่อย่างมีคุณภาพ” การที่ผู้สูงอายุซึ่งถูกทอดทิ้ง เมื่อได้เข้ามาอยู่ในโครงการนี้ ทำให้หลายคนมีสุขภาพกายสุขภาพใจดีขึ้น ต่างก็ใช้ความรู้ประสบการณ์มากมายมาช่วยแนะนำต่อให้กับผู้ที่พักอาศัยในมูลนิธิเป็นการศึกษาครบวงจรในระบบครอบครัวจากผู้สูงอายุสู่ลูกหลาน

1.4 การร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์

โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจุนผู้ขาด บรรดาผู้เดือดร้อนที่พักอยู่กับมูลนิธิสวนแก้ว มีจำนวนสูงขึ้นทำให้สภาวะค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอประกอบกับการที่ท่านไปพบสุนัขและมนุษย์แย่งทิ้งเศษขยะในถังขยะข้างทาง ทำให้ท่านคิดเปิด “โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจานผู้ขาด” ท่านบอกว่า เราจะเป็นถังขยะเอง สิ่งใดที่คนทั่วไปไม่ต้องการให้นำมาทิ้งที่มูลนิธิ ซึ่งจุดนี้คือที่มาของคำว่า “พระผู้เลี้ยงคนด้วยขยะ” โครงการนี้รับบริจาคสิ่งของเหลือใช้ ที่เจ้าของไม่ต้องการแต่ยังสามารถนำมาดัดแปลงให้เป็นประโยชน์ได้อีก สิ่งของดังกล่าวแม้จะมีเพียงเล็กน้อย เช่น กระเบื้องเพียง 1 แผ่นก็สามารถนำมาสะสมเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป เป็นโครงการที่จะรวบรวมน้ำใจและวัสดุเพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ยากจนในรูปแบบของการให้ การขายให้ราคาถูก สำหรับผู้ที่พอมีรายได้ไม่มากนัก สิ่งของที่ได้รับบริจาค นำมาช่วยเหลือผู้ประสบไฟไหม้ น้ำท่วม หรืออุบัติภัยอื่น นอกจากนั้นยังนำไปซ่อมแซมแก้ไขเพิ่มเติมให้กับหน่วยงานอื่นที่ขาดทุนทรัพย์ สิ่งของบางอย่างอาจไม่มีประโยชน์ในที่นี้แต่กลับเป็นประโยชน์อย่างมากในที่อื่น ๆ

โครงการคอนโดสุนัข ปัญหาสุนัขเร่ร่อน ที่มีอยู่ทั่วไปในเขตเมือง เป็นภาระอันหนักหน่วง แต่พระอาจารย์พยอม กัลยาโณก็ยังแสดงเจตน์จำนงที่จะเข้าไปช่วยเหลือทันที ท่านจึงจัดที่ในบริเวณสวนและรีบสร้างเป็นที่อยู่ของสุนัขในระหว่างการก่อสร้างที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ บรรดาเจ้าของสุนัขต่างนำสุนัขของตนมาปล่อยไว้ ให้เป็นภาระแก่มูลนิธิอย่างยิ่ง แต่ด้วยความมีเมตตาของพระอาจารย์พยอม กัลยาโณ ทำให้ผู้ที่รับดูแลสุนัข จำเป็นต้องรับหน้าที่ด้วยความอดทน เพราะสุนัขบางตัวเป็นโรคเรื้อน และดุร้าย แต่เพื่อให้คนในสังคมได้อยู่อย่างสงบ พระอาจารย์พยอมจึงต้องทำต่อไปตามปณิธานของท่าน

1.5 การจัดการศึกษา และส่งเสริมการศึกษา

โครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือให้มีโอกาสเรียน จำนวนเด็กกำพร้าในสังคม หรือจำนวนเด็กจรจัดเพิ่มมากขึ้นทำให้พระพยอม กัลยาโณ ต้องเข้าไปช่วยเหลือ ให้ที่พัก การศึกษา แก่เด็กดังกล่าว การช่วยเหลือนี้ ท่านได้ส่งให้เรียนจนจบชั้นสูงสุด ตามกำลังของเด็ก คือ โครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือให้มีโอกาสได้เรียน เด็กเหล่านี้ แม้มิใช่บุตรโดยสายเลือด แต่เด็กเหล่านี้ได้รับความอบอุ่นจากพระพยอมอย่างทั่วถึง แม้เป็นภาระที่หนักแต่ท่านก็ให้คำตอบที่เป็นความตั้งใจว่า อาตมาไม่มีโอกาสได้เรียนก็ขอส่งเด็กเหล่านี้เรียนแทน ถึงไม่ได้ผลตามที่ตั้งใจไว้เพราะเด็กเหล่านี้มักย้ายไปตามพ่อแม่ แต่ก็ยังดีที่สอนให้พออ่านออก เขียนชื่อสกุลตัวเองได้ ถ้าเด็กต้องการเรียนต่อท่านก็ให้เรียนจนสุดความสามารถ ซึ่งมีหลายคนได้เรียนถึงขั้นมหาวิทยาลัย การรับดูแลเด็กเหล่านี้แทนพ่อแม่ ท่านมิได้ถือเป็นสิทธิครอบครองเด็กเมื่อจบการศึกษาแล้ว ท่านจะคืนเด็กให้แก่พ่อแม่ที่แท้จริง ไม่มีการบังคับหรือเรียกร้องค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นที่น่าภูมิใจว่า เด็กเหล่านี้เป็นเพียงลูกกรรมกร ลูกคนยากจนแต่เขาสามารถเรียนได้ดีกว่าเด็กที่มีทุกอย่างสมบูรณ์ เป็นโครงการที่ท่านพอใจที่สุด เพราะท่านเล็งเห็นการณ์ไกลว่าให้มีการศึกษาในวันนี้ เพื่อตัดปัญหาสังคม และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในอนาคตเข้าตำรา “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” โครงการนี้ประสบความสำเร็จ เพราะมีเด็กที่ด้อยโอกาสจากทุกภาคเข้ามาพึ่งใบบุญของพระพยอมเป็นจำนวนมากและยังเป็นที่ยอมรับของบรรดาผู้ปกครองทั่วไป ได้ส่งบุตรหลานเข้ามาอบรมบ่มนิสัยในโครงการนี้ด้วย

ผู้ประกอบการและผู้บริโภคภายในวัดสวนแก้ว ได้ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษาวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี ว่าปกติบทบาทของพระสงฆ์เป็นผู้เผยแพร่ศาสนา ใช้หลักคำสอนในศาสนาสอนให้พุทธศาสนิกชนเป็นคนดี แต่ในปัจจุบันบทบาทของพระสงฆ์ได้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปัญหาในสังคมปัจจุบันมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้พระพยอม กัลยาโณ จัดตั้งมูลนิธิสวนแก้ว เพื่อช่วยเหลือประชาชนให้พ้นทุกข์ โดยมีการรับบริจาคสิ่งของเหลือใช้ต่าง เพื่อนำมาจำหน่ายในราคาย่อมเยา เพื่อให้คนที่มีรายได้น้อยสามารถจับจ่ายใช้สอยได้ และรายได้จากการจำหน่ายสินค้าทางมูลนิธิได้นำมาพื้นที่พัฒนาวัด และพัฒนาโครงการของมูลนิธิทั้งหมด 18 โครงการ เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้มีบทบาททางสังคมมากขึ้น

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการและผู้บริโภคภายในวัดสวนแก้ว สามารถนำมาอ้างอิงให้ตรงกับประเด็นนี้คือ

“ผมคิดว่าโครงการเพื่อสังคม วัดสวนแก้วจัดมีประโยชน์ต่อสังคมอย่างมาก อย่างเช่นโครงการช่วยน้องท้องหิว หรือโครงการสลบมาฟื้นไปทำให้คนยากไร้ได้มีอาชีพ มีชีวิต

ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และโครงการคอนโดสุนัข เป็นโครงการช่วยเหลือสุนัขจรจัดได้มีที่อยู่ ”(เด๋อ (นามสมมติ), 2555)

“ฉันคิดว่าการที่พระพยอมมาทำธุรกิจเพื่อสังคมมีประโยนช์ และตรงกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน การที่คนมาบริจาคของให้วัดเยอะเพราะศรัทธาในตัวพระพยอม” (ก้อย (นามสมมติ), 2555)

“ผมคิดว่าการที่พระมาประกอบธุกิจเพื่อสังคม ส่งผมดีกับชุมชนวัดสวนแก้วมาก ทำให้เด็กได้มีการศึกษา ทำให้คนมีงานทำและมีรายได้มาหาเลี้ยงครอบครัว”(ยม (นามสมมติ), 2555)

“ผมคิดว่าการที่วัดทำโครงการต่างๆขึ้มมา ช่วยแก้ปัญหาสังคมไปได้ในหลายๆด้าน เลยนะ เด็กในชุมชนมีความใฝ่เรียน ใฝ่รู้ คนในชุมชนมีอาชีพ”(เกี๊ยะ (นามสมมติ), 2555)

“ฉันขายของในวัดสวนแก้วมานาน เห็นตั้งแต่ยังไม่มีอะไรเลย แต่ทุกวันนี้มีคนศรัทธามากขึ้น ทำให้วัดรายได้ดีขึ้น จากการขายของบริจาคได้จำนวนมาก แต่ก็ยังทำโครงการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสังคมควบคู่ไปด้วย ”(อ๊อด(นามสมมติ), 2555)

2. กระบวนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว

จากการศึกษากระบวนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว โดย พระพยอม กัลยาโณ (พระพิศาลธรรมวาที) เริ่มต้นมาจากในปี พ.ศ. 2529 เป็นปีที่พระพยอม กัลยาโณ รับกิจนิมนต์มากทำให้ทราบถึงปัญหาต่างๆ ของคนระดับกลางลงมา ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีพฤติกรรมที่หลงใหลใฝ่ต่ำเรื่องทางเพศ เรื่องเหล้าเมายา ไม่มีสมองคิดพัฒนาเท่าที่ควร ทำให้ท่านตัดสินใจช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นท่านจึงรวบรวมทุนทรัพย์ส่วนตัว นำมาใช้พัฒนาบริเวณวัดและหาทุนซื้อพื้นที่ดินใกล้เคียงเพื่อจัดตั้งมูลนิธิสวนแก้ว เพื่อสะดวกในการบริการงานช่วยเหลือสังคม ซึ่งปัญหาในสังคมทุกวันนี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างฐานะ อาชีพ ความรู้ และโอกาส ซึ่งพระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหานี้ด้วยปฉิธานที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และเผยแพร่ ศีลธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักการใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง จึงได้จัดตั้งมูลนิธิสวนแก้วขึ้นในปี พ.ศ. 2529 โดยมูลนิธิสวนแก้วมีกระบวนการดำเนินธุรกิจดังนี้

2.1 รูปแบบของการประกอบการเพื่อสังคม

มูลนิธิสวนแก้ว อยู่ภายใต้การดูแลของ พระพยอม กัลยาโณ มีแนวคิดเกี่ยวกับ การที่พุทธศาสนิกชนมีจิตศรัทธา มาทำบุญที่วัด วัดส่วนใหญ่นำรายได้จากการบริจาค เพื่อสร้างโบสถ์ สร้างวิหาร สร้างเจดีย์ ขนาดใหญ่ หรือสร้างห้องน้ำติดเครื่องปรับอากาศ เพื่อชื่อเสียงของวัด แต่

พระพยอม กัลยาโณ เลือกนำเงินบริจาคหรือของเหลือใช้ มาสร้างโครงการเพื่อสังคม โดยผู้บริจาคเงินหรือสิ่งของ ได้ภูมิใจว่า “ทำบุญโดยไม่เสียเปล่า” โดยสิ่งของที่รับบริจาค จากศรัทธาของประชาชนที่มีกุศลเข้าร่วมบริจาคปัจจัย และเครื่องอุปโภค บริโภค แก่มูลนิธิ ทำให้มีสิ่งของมากขึ้น พระพยอมได้จัดแจกให้แก่ผู้ยากไร้ต่างๆ และทำให้เกิดโครงการอื่นๆ ตามมาอีกมาก เช่น โครงการซูเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้ โดยการนำเสื้อผ้าและสิ่งของเบ็ดเตล็ดที่ได้รับบริจาคมาขายให้แก่ผู้ยากไร้ในราคาถูก และโครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อมที่มุ่งเน้นไปที่การผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพจากขยะเศษอาหารจากโรงครัวและพืชผักใบไม้จากสวนภายในวัด จากจุดนี้เองทำให้มูลนิธิสวนแก้วสามารถขยายการรับบริจาคได้มากและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

2.2 การเริ่มดำเนินกิจการเพื่อสังคม

พระพยอม กัลยาโณ มีความตั้งใจช่วยเหลือบุคคลที่ด้อยโอกาสในสังคมรวมทั้งผู้ประสบภัย นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ คนชรา เป็นต้น โดยการให้อาชีพใหม่และที่พักอาศัยแก่พวกเขาเหล่านั้น จึงจัดตั้งมูลนิธิสวนแก้วขึ้น เพื่อจัดทำโครงการที่ช่วยเหลือสังคมต่างๆ แต่มีโครงการหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้การลดปริมาณขยะ มูลฝอย และช่วยให้ผู้ยากไร้ได้มีลู่ทางทำมาหากินนั้นคือ โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจานผู้ขาด สาเหตุที่ได้เกิดโครงการนี้ขึ้นมา พระพยอมได้เทศนาโดยสรุปว่า

วันหนึ่งท่านไปธุระพร้อมลูกศิษย์ ระหว่างนั่งคอยลูกศิษย์บนรถ เผอิญบ้านตรงข้ามเป็นบ้านเศรษฐีแล้วมองเห็นเขาหยิบถุงขยะเทลงถังหน้าบ้าน และมีเด็ก 2 - 3 คน รถคนจน รถซาเล้งปรี่เข้าไปเขี่ยคุ้ย เลือกเอาของเก่าที่ยังใช้ได้จากถังที่มีขยะปนเปื้อน ใส่ในรถเข็นก่อนนำไปขาย จากวันนั้นได้จุดประกายแนวคิดที่ว่าจะทำอย่างไรให้เด็กเหล่านี้ได้ขยะที่ไม่เปรอะเปื้อนผนวกกับความคิดที่ว่า มนุษย์หาความสุขที่เป็นกากมากกว่าที่เป็นทิพย์ยิ่งความสุขที่เป็นกากมากกากของความสุขก็มาก ถ้าเอากากของความสุขมาทำให้มันเป็นประโยชน์อีกทีจะได้ไหม ดังนั้น ในปี2536 มูลนิธิสวนแก้ว จึงได้ริเริ่มโครงการที่ “รับบริจาคสิ่งของหรือของเหลือใช้ที่เจ้าของไม่ต้องการแล้วหรือของที่ทิ้งแล้วแต่ยังสามารถนำมาดัดแปลงให้เป็นประโยชน์ได้อีก ให้แก่ผู้ยากไร้ คนตกงานภายในวัดสวนแก้ว นำไปขายเพื่อยังชีพหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นต่อไป” (พระพยอม กัลป์ยาโณ, 2555)

2.3 การเตรียมพื้นที่

การที่มีสิ่งของมาบริจาคจำนวนมากทำให้มูลนิธิสวนแก้ว มีสินค้าที่หลากหลายและสามารถจัดจำหน่ายสินค้าในราคาย่อมเยา ทำให้มีประชาชนสนใจเป็นจำนวนมาและการอุดหนุนสินค้าของมูลนิธิเปรียบเสมือนได้ทำบุญด้วย โดยรายได้ทั้งหมด มูลนิธิได้นำมาจัดเพื่อขยายพื้นที่เพื่อสังคมภายในบริเวณวัด

โดยมีการนำรายได้มาสร้างอาคารซุปเปอร์มาเก็ตคนยากไร้เพื่อจัดจำหน่ายสินค้าที่รับบริจาคมา สร้างอาคารคัดแยกขยะขนาดใหญ่เพื่อจำแนกของบริจาค และยังสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีแหล่งพักพิง หรือถูกทอดทิ้ง ในโครงการที่พักคนชรา สร้างอาคารสำหรับสุนัขจรจัดใน โครงการคอนโดสุนัข และสร้างเนอเซอรี่เพื่อรับเลี้ยงเด็กอ่อน ที่ผู้ปกครองต้องทำงานไม่มีเวลาดูเลในโครงการสวนแก้วเนอเซอรี่

2.4 บุคคลากร

บุคลากรภายในวัดสวนแก้วมาจากผู้ที่มีความศรัทธา ในพระพยอม กัลยาโณ ซึ่งเป็นพระนักปฏิบัติ มีความนับถือจึงมาช่วยงานในโครงการต่างๆของวัดสวนแก้ว บุคลากรอีกส่วนหนึ่งมาจากบุคคลที่ได้รับการช่วยเหลือจากพระพยอม กัลยาโณ ในโครงการต่างๆ เช่น โครงการสลบมาฟื้นไป คือ ผู้ที่ถูกไฟไหม้บ้าน น้ำท่วม ถูกไล่ที่ ไม่มีที่พักอาศัยพระพยอม กัลยาโณ จึงอนุเคราะห์ด้วยอาหาร ที่พัก เครื่องใช้ที่จำเป็นพร้อมธรรมะที่อบอุ่นแก่ผู้ประสบเคราะห์กรรม จนกว่าจะมีกำลังกาย กำลังใจพร้อมที่จะออกไปต่อสู้กับการทำมาหากินของการดำเนินชีวิตต่อไปชั่วโมง ระหว่างพักฟื้นใจ ท่านจะจัดหางานอดิเรกเสริมให้เป็นรายได้ก่อนออกจากโครงการภายหลังที่ได้รับการฟื้นฟูจิตใจ มีหลายครอบครัวไม่ประสงค์ออกไปจากมูลนิธิ พระพยอมยังได้ให้การอุปถัมภ์ต่อ โดยการทำงานเพื่อวัดสวนแก้วเป็นสิ่งตอบแทน

2.5 เงินทุน

เนื่องจากพระพยอม กัลยาโณ เป็นพระนักปฏิบัติที่มีชื่อเสียง จึงมีผู้เลื่อมไสย และศรัทธาเป็นจำนวนมาก รายได้ส่วนใหญ่จึงมาจากผู้ที่มาทำบุญบริจาคสิ่งของ มูลนิธิจัดจำหน่ายของที่ได้รับบริจาค เพื่อหารายได้เข้าวัด

2.6 วิธีการจำหน่าย

รถรับบริจาคสิ่งของออกไปตามชุมชนต่างๆ โดยมีแนวคิดว่า “คุณไม่ใช้เราขอ” และนำของบริจาคมาจัดจำหน่ายเพื่อหารายได้เข้าวัด และพัฒนาโครงการอื่น เพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ต่อไป เมื่อได้สินค้ามามูลนิธินำมาคัดแยกประเภทก่อน และจำหน่ายในซุปเปอร์มาเก็ตผู้ยากไร้ ในราคาย่อมเยาว์ ผู้ซื้อสินค้าจะได้ใบเสร็จรับเงินเป็นใบอนุโมทนาบุญ เสมือนการซื้อสินค้าที่วัดเป็นการทำบุญไปในตัว ทั้งนี้รายได้จากการขายสินค้าทั้งหมดมูลนิธิสวนแก้วนำไปพัฒนาโครงการทั้ง 18 โครงการ เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

2.7 รายรับ

รายได้หลักของวัดสวนแก้วมาจากการดำเนินโครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจานผู้ขาด และจากศรัทธาของประชาชนที่มีกุศลเข้าร่วมบริจาคปัจจัย และเครื่องอุปโภค บริโภค แก่มูลนิธิ ทำให้มีสิ่งของจำนวนมาก ซึ่งพระพยอมได้จัดแจกให้แก่ผู้ยากไร้ต่างๆ และทำให้เกิดโครงการอื่นๆ ตามมาอีกมาก เช่น "โครงการซูเปอร์มาร์เก็ตผู้ยากไร้" โดยการนำเสื้อผ้าและสิ่งของเบ็ดเตล็ดที่ได้รับบริจาคมาขายให้แก่ผู้ยากไร้ในราคาถูก และ "โครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม"ที่มุ่งเน้นไปที่การผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพจากขยะเศษอาหารจากโรงครัวและพืชผักใบไม้จากสวนภายในวัด จากโครงการนี้ทำให้มูลนิธิสวนแก้วสามารถขยายการรับบริจาคได้มากและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ก่อให้เกิด แผนกการรับสิ่งของบริจาคที่เป็นระบบชัดเจน การรับบริจาคของของมูลนิธิวัดสวนแก้วนั้น ได้ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส คนตกงาน ได้มากกว่า 2,000 ชีวิต ให้มีอาชีพ มีที่พักอาศัย และที่พึ่งทางใจสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

กระบวนการดำเนินงานในมูลนิธิสวนแก้ว สรุปได้ดังนี้

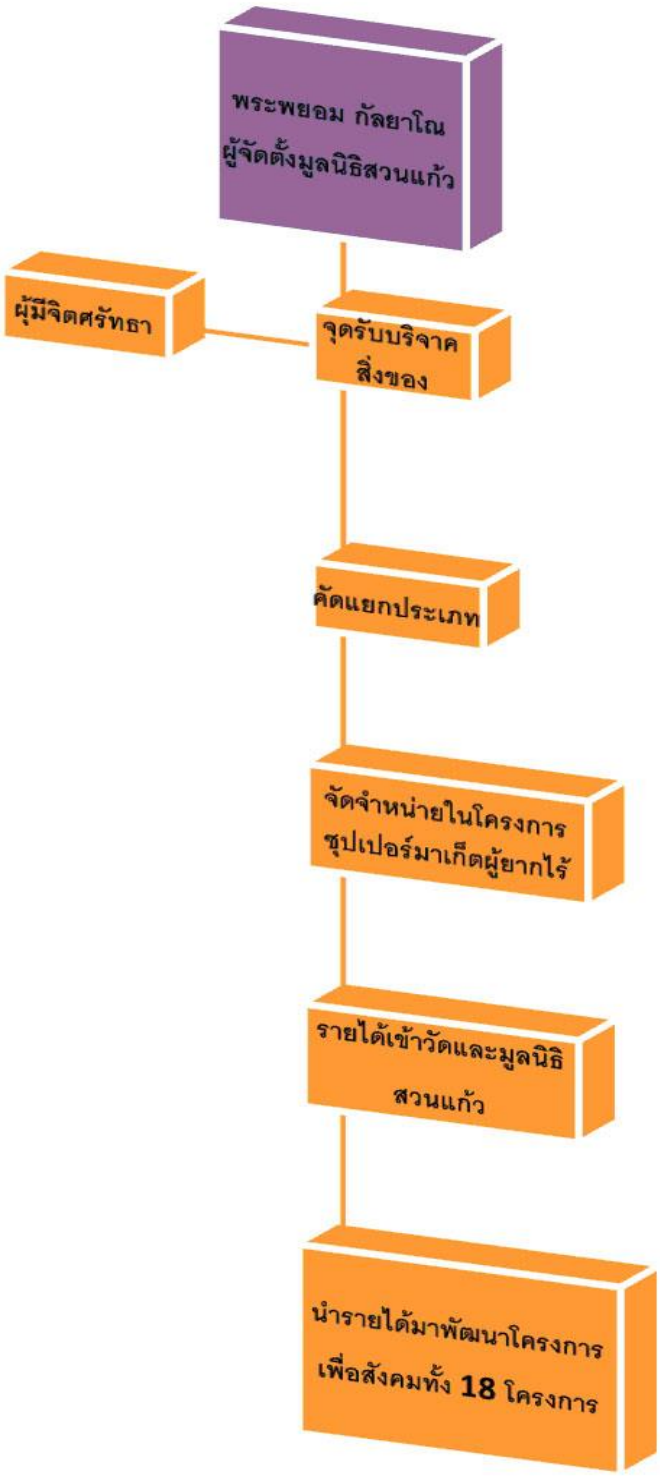

ภาพที่ 1 กระบวนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมของวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและผู้บริโภค ในวัดสวนแก้ว สามารถนำมาอ้างอิงให้ตรงกับประเด็นนี้คือ

“หลวงพ่อท่านรับบริจาคทุกอย่าง แม้คนอื่นจะมองว่าบางอย่างเป็นเหมือนขยะ มีคนมาบริจาคที่วัด แต่ถ้าของเยอะๆเนี๊ยะ ก็จะโทรให้รถของมูลนิธิไปขนสิ่งของที่บ้าน ของที่คนมาบริจาค มีทุกอย่าง เศษไม้ เศษอิฐ หิน ดิน ทราย และเศษอุปกรณ์ที่เป็นวัสดุก่อสร้างทุกชนิด เพื่อนำมาต่อเติมส่วนที่ขาดของอาคารสถานที่ภายในวัด แต่ทุกวันนี้ของบริจาคล้นวัด เลยนำมาจำหน่ายในราคาถูก คนไม่ค่อยมีเงินเขาก็ซื้อได้”(สมบัติ (นามสมมติ), 2555)

“หลวงพี่หาเงินเข้าวัดจากการขายขยะ จนใครๆ เรียกว่า มหาบุรุษกองขยะ”(แดง (นามสมมติ), 2555)

“หลวงพ่อท่านขายขยะได้ ท่านก็ช่วยเหลือคนแก่ที่ไม่มีคนดูแลให้อาหาร ให้ที่พัก” (มาศ (นามสมมติ), 2555)

3.ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว

จากศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว ในการเป็นผู้ประกอบการสังคมของวัดสวนแก้ว เกิดอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายกับผู้ประกอบการสังคมที่ต้องแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายขององค์กรนั้นๆ การทำโครงการเพื่อสังคมของมูธิสวนแก้วเริ่มต้นจากปัญหาสัก 4 ข้อ ดังนี้

3.1 ปัญหาสิ่งแวดล้อม (ขยะ)

3.2 ปัญหาเด็ก

3.3 ปัญหาผู้สูงอายุ

3.4 ปัญหาที่ดิทำกิน

3.1 ปัญหาสิ่งแวดล้อม (ขยะ)

การคิดทำเรื่องขยะ มีแรงบันดาลใจมาจาก “วันหนึ่งนั่งรถผ่านหน้าบ้านเศรษฐี เห็นเด็กเข้าไปแย่งขยะ อยู่หน้าบ้านของเศรษฐี เผอิญคนใช้ได้หยิบถุงขยะมาเทหน้าบ้าน รถซาเล้งปรี่เข้าไปเขี่ยคุ้ย เลือกเอาของเก่าที่ยังใช้ได้จากถังที่มีขยะปนเปื้อน ใส่ในรถเข็นก่อนที่จะนำไปขาย ” จุดประกายว่า ถ้ามีการคัดแยกขยะ หรือศูนย์รวมขยะ(Distribution centers recycling) คงดี วัดควรจะเป็นศูนย์รวม ในตอนแรกขอให้ผู้มาทำบุญนำสิ่งของเหลือใช้มาบริจาค ในตอนแรกทำเพื่อสร้างงานให้คนได้มีงานทำ แทนที่ไปคุ้ยเขี่ยขยะ เริ่มแรกพวกซาเล้งมาเลือกดูไป ต่อมาแย่งกัน จึงจัดตั้งผู้จัดการบริหารให้มันดี แยกเป็นฝ่ายเป็นแผนก มีแผนกรับสินค้า ซ่อมแซม รีไซเคิล (Recycle) รียูส(Reuse) ซ่อมใหม่ ขายใหม่ ใช้ใหม่ เมื่อได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น จึงขยายให้เป็นที่

เป็นทาง เป็นแหล่ง เป็นโรงงาน เป็นอาคารขึ้นมา ปัญหาในตอนแรกคือเรื่องที่ดิน ไม่มีที่ดินจะวางขยะเมื่อเอามาวางใกล้วัดก็ถูกว่า “วัดรก” “วัดขยะ” เมื่อมีรายได้จากการขายขยะ จึงซื้อที่ดิน เพื่อขยะทำให้มีพื้นที่ทิ้งขยะที่จะทำปุ๋ย แยกเป็นสัดส่วน ในที่สุดขยะได้สร้างงานให้กับเด็ก และสร้างอาชีพให้กับผู้ใหญ่

3.2 ปัญหาเด็ก

ปัจจุบันเด็กถูกละเลย ด้านการอบรบสั่งสอน วัดสวนแก้วมีโครงการให้เด็กหารายได้เพิ่มประสบการณ์ทำงานในช่วงปิดเทอม โดยมาคัดแยกขยะ ปลูกต้นไม้ และขายของ ฝึกให้เด็กหารายได้ เพื่อไม่ให้ออกนอกลู่ทางไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือไปหาเรื่องให้เสียรายได้

3.3ปัญหาผู้สูงอายุ

งบประมาณในการดูแลคนแก่ขาดแคลน เพราะอัตราของคนหนุ่มสาววัยทำงานลดน้อยลง เนื่องจากมีการคุมกำเนิด ส่วนคนแก่มีเงินจำกัด และการดูแลคนแก่แบบไม่รู้

3.4 ปัญหาที่ดินทำมาหากิน

ประชาชนเป็นทุกข์มากในเรื่อง ไม่มีที่ทำมาหากิน ไม่มีที่อยู่อาศัย ทางวัดสวนแก้วได้แก้ไขปัญหาโดยทำโฉนดชุมชน ทำธนาคารที่ดิน ไว้รองรับผู้ไม่มีที่ทำมาหากินมาอยู่อาศัยสามารถปลูกสร้างบ้านได้

เนื่องจากการประกอบการสังคมนั้นเป็นการดำเนินธุรกิจที่มุ่งหวังกำไรแต่กำไรและผลประโยชน์ทั้งหมดกลับคืนสู่สังคม จึงทำให้การแก้ปัญหานั้นซับซ้อนและดำเนินการได้ยากกว่าการดำเนินธุรกิจทั่วไป ที่มิได้พิจารณาถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และมุ่งหวังเพียงผลตอบแทนด้านเดียว ดังนั้นการแก้ปัญหาของการประกอบการสังคม ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำ ความเสียสละผลประโยชน์ส่วนตน และความมุ่งมั่นของบุคลากรทุกระดับ ภายใต้ข้อจำกัดของเงินทุนและทรัพยากรขององค์กรที่มีอยู่จำกัด

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์พระพยอม กัลยาโณ เจ้าอาวาส วัดสวนแก้ว สามารถนำมาอ้างอิงให้ตรงกับประเด็นนี้คือ

“ถ้าทำงานกับคน ไม่ต้องห่วง ดีก็มีแย่ก็มี ถ้าเจอประเภท 3 ขี้ด้วยนะ ขี้เกียจ ขี้ขโมย ขี้เหล้า ถ้าคน 3 ขี้ มาให้ช่วยเหลือ มาแล้วก็ต้องสร้างปัญหา ถ้าคนขยันมา คนไม่รักไม่ขโมยมา คนไม่กินเหล้าเมายามา ได้ดีไปหลายคนแล้ว มีอาชีพ ไปซื้อที่ปลูกบ้าน ส่งลูกเรียนหนังสือจนจบ มีหลายราย แต่คน 3 ขี้ มีติดคุกบ้าง หายไปบ้าง ก็ช่วยอะไรไม่ได้ จนต่อไป”(พระพยอม กัลป์ยาโณ, 2555)

“ปัญหาจากขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นก็จะมากขึ้นเป็นเงาตามตัว รวมทั้งขยะมูลฝอยที่เกิดจากบุคคลภายนอกที่เข้ามาทำกิจกรรมภายในวัดด้วย ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่วัดจะต้องมีระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ รู้จักการแยกแยะว่าสิ่งไหนควรจะนำมาใช้ประโยชน์ และสิ่งไหนควรจะต้องนำไปกำจัดโดยวิธีการที่เหมาะสม เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการคงอยู่อย่างยั่งยืนของวัดสวนแก้วเพื่อเป็นที่พึ่งของสังคมไทยตลอดไป” (พระพยอม กัลป์ยาโณ, 2555)

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและผู้บริโภค ในวัดสวนแก้ว สามารถนำมาอ้างอิงให้ตรงกับประเด็นนี้คือ

“ปัญหาของการทำธุรกิจเพื่อสังคมเหรอ ผมว่าโครงการคอนโดสุนัขนะ สุนัขส่งเสียงร้องในตอนกลางคืนรบกวนคนที่อยู่อาศัยรอบๆวัดมาก และกลิ่นจากคอนโดสุนัขก็ส่งกลิ่นรบกวนในชุมชนมา อยากหลวงพ่อแก้ไขสิ่งนี้”(เซต (นามสมมติ), 2555)

“ผมว่าโครงการคอนโดสุนัขน่าจะมีการปรับปรุงเรื่องกลิ่นและเสียงนะ เพราะในเวลากลางคืนเสียงดังรบกวนชุมชนเป็นอย่างมาก”(น้อย (นามสมมติ), 2555)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษาวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ด้วยวิธีวิทยาที่เรียกว่า วิธีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Method) โดยอาศัยวิธีวิทยาปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เป็นการวิจัยที่อาศัยแนวความคิดและโลกทัศน์จากปรัชญาปรากฏการณ์วิทยาเป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์ และประสบการณ์ของมนุษย์ในการเรียนรู้และทำความเข้าใจถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดผู้ประกอบการสังคม แนวคิดเรื่องพระสงฆ์กับการพัฒนา แนวคิดการดำเนินธุรกิจขนาดย่อม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางเพื่อการกำหนดกรอบในการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ตือ พระพิศาลธรรมพาธี หรือพระพยอม กัลยาโณ ผู้จัดตั้งมูลนิธิสวนแก้ว และริเริ่มโครงการเพื่อสังคมอีก 18 โครงการ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งแบ่งเป็นผู้ประกอบการในวัดสวนแก้ว 10 คน และผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้าภายในวัดสวนแก้ว10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สมุดบันทึกข้อมูลในภาคสนาม เครื่องบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ กล้องถ่ายภาพดิจิตอล และตัวผู้วิจัยซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. สรุปการผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษาวัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี” สามารถสรุปเชิงทฤษฎีจากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1.1 เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี

จากการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม บทบาทของพระสงฆ์ บทบาท (Role) ของพระสงฆ์ในสังคมไทย เห็นได้ชัดเจนมาก เพราะสังคมไทยตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงตายจะมีความเกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ตลอด อย่างงานแต่งงานต้องนิมนต์พระสงฆ์มาในงานแต่งด้วย พอเกิดต้องนิมนต์พระมาในงานวันเกิด หรือใส่บาตรทำบุญวันเกิด

เจ็บป่วยไปหาพระทำบุญ และบางแห่งพระอาจเป็นหมอกลางบ้าน เป็นเจ้าของตำราหมอยาพื้นบ้าน ตามภูมิปัญญาชาวบ้าน บทบาทก็มีความชัดเจนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นเพียงข้อเสนอ (Suggestion) ไม่ใช่คำตอบสำเร็จรูป แต่เป็นเพียงแนวคิดของบุคคลหนึ่ง ที่มีความสนใจในงานของพระสงฆ์ ในบทบาทของพระสงฆ์ และพยายามที่จะผลักดันบทบาทของพระสงฆ์ ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และให้สังคมมองเห็นประโยชน์นั้นเด่นชัดมากขึ้น

บทบาทใหม่ของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคมที่ผู้จัยนำเสนอเนื่องจาก พระพยอม กัลยาโณ เป็นพระนักปฏิบัติ มีผู้เสื่อมไสย ศรัทธาอย่างมาก มาเปิดมูลนิธิสวนแก้วเพื่อทำโครงการเพื่อสังคม โดยวัดสวนแก้ว มีชื่อเสียงมาก ทำให้มีประชาชนมาบริจาคเงิน และสิ่งของเหลือใช้ เนื่องด้วยมีผู้บริจากสิ่งของและเงินเป็นจำนวนมาก พระพยอมจึงนำสิ่งของบริจาคเหล่านั้นมาจำหน่ายในราคาย่อมเยาว์ เพื่อให้คนที่มีรายได้น้อยสามารถซื้อได้ และรายได้ที่เหลือจากการขายสิ่งของบริจาค พระพยอมนำรายได้มาทำโครงการเพื่อสังคม 18 โครงการ ภายใต้วัตถุประสงค์หลักของวัด 6 ประการ คือ 1.เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา 2.เพื่อส่งเสริมศีลธรรม จรรยาอันดี 3.เพื่ออนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทย 4.เพื่อร่วมมือกับองค์การการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์ 5.ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่อย่างใด และ 6.จัดการศึกษา และส่งเสริมการศึกษา โดยปัจจุบันมูลนิธิสวนแก้ว ได้จัดทำโครงการเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ดังนี้

โครงการที่ 1 : บวชฉมรภาคฤดูร้อน โครงการที่ 2 : เข้าค่ายอบรม โครงการที่ 3: ร่มโพธิ์แก้ว โครงการที่ 4 : เวทีบำเพ็ญประโยชน์ โครงการที่ 5 : ลอกคราบ โครงการที่ 6 : กระบอกสำรอกกิเลส โครงการที่ 7 : ช่วยน้องท้องหิว โครงการที่ 8 : รณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือฯ โครงการที่ 9: สลบมาฟื้นไป โครงการที่ 10 : ที่พักคนชรา โครงการที่ 11 : สะพานบุญ โครงการที่ 12 : ซุปเปอร์มาร์เก็ต ฯ โครงการที่ 13 : สวนแก้วเนอร์สเซอรี่ โครงการที่ 14 : เพื่อการเกษตรฯ โครงการที่ 15 : บ่อหมักสิ่งปฏิกูลฯ ครงการที่ 16 : บ้านทักษะชีวิต โครงการที่ 17 : อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชและโครงการที่ 18 : คอนโดสุนัข (มูลนิธิสวนแก้ว, 2554)

โครงการของมูลนิธิสวนแก้วทุกโครงการ เกิดจากการริเริ่มโครงการ รับบริจาคสิ่งของหรือของเหลือใช้ที่เจ้าของไม่ต้องการแล้ว หรือของที่ทิ้งแล้วแต่ยังสามารถนำมาดัดแปลงให้เป็นประโยชน์ได้อีก ให้แก่ผู้ยากไร้ คนตกงาน ภายในวัดสวนแก้ว นำไปขายเพื่อยังชีพหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นต่อไป เป็นการประกอบธุรกิจเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยผลประโยชน์ของสังคมเป็นหลักและนำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการสังคมอย่างยั่งยืน

1.2 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว

พระพยอม กัลยาโณมีความต้องการที่ช่วยเหลือบุคคลที่ด้อยโอกาสในสังคม รวมทั้งผู้ประสบภัย นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ คนชรา ฯลฯ โดยการให้อาชีพใหม่และที่พักอาศัยแก่พวกเขาเหล่านั้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามูลนิธิสวนแก้วได้จัดทำโครงการที่ช่วยเหลือสังคมต่างๆ แต่มีโครงการเพื่อสังคม โครงการหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้การลดปริมาณขยะมูลฝอย และช่วยให้ผู้ยากไร้ ได้มีลู่ทางทำมาหากิน นั้นคือ “โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจานผู้ขาด” ได้ริเริ่มโครงการที่ รับบริจาคสิ่งของหรือของเหลือใช้ที่เจ้าของไม่ต้องการแล้ว หรือของที่ทิ้งแล้วแต่ยังสามารถนำมาดัดแปลงให้เป็นประโยชน์ได้อีก

1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจเพื่อสังคม ของวัดสวนแก้ว เกิดอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน และเป็นสิ่งที่ท้าทายกับผู้ประกอบการสังคมที่จะต้องแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายขององค์กรนั้นๆ เนื่องจากการประกอบการสังคมนั้นเป็นการดำเนินธุรกิจที่มุ่งหวังกำไรแต่เป็นกำไรและผลประโยชน์ทั้งหมดกลับคืนสู่สังคม จึงทำให้การแก้ปัญหานั้นซับซ้อนและทำได้ยากกว่าการดำเนินธุรกิจทั่วไป ที่ไม่ได้พิจารณาถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และมุ่งหวังเพียงผลตอบแทนด้านเดียว ดังนั้นการแก้ปัญหาของการประกอบการสังคม ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำ ความเสียสละผลประโยชน์ส่วนตน และความมุ่งมั่นของบุคลากรทุกระดับ ภายใต้ข้อจำกัดของเงินทุนและทรัพยากรขององค์กร

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษา วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี

จากการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคม กรณีศึกษาวัดสวนแก้ว จังหวัด นนทบุรี พบว่า ผู้ประกอบการสังคม คือ ผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจที่มุ่งหวังผลประโยชน์ แต่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นผลประโยชน์คืนกลับสู่สังคมทั้งหมด ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปการจ้างงาน การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มโอกาส การรักษาสิ่งแวดล้อม โดยผู้ประกอบการสังคมจะต้องผสมผสานระหว่างธุรกิจที่มุ่งหวังผลประโยชน์กับการช่วยเหลือสังคม โดยยึดผลประโยชน์ของสังคมเป็นพันธกิจหลักขององค์กรและนำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการสังคมอย่างยั่งยืน โดยบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประกอบการสังคมเนื่องจากประชาชนมีความศรัทธาในตัวพระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์มาเป็นผู้ประกอบการสังคม ทำให้ประชาชนอยากอุดหนุนทำให้พระสงฆ์ สามารถนำรายได้ไปพัฒนาโครงการเพื่อสังคมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

2.2 กระบวนการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว

พระพยอมจัดตั้งมูลนิธิวัดสวนแก้วเพื่อรับบริจาคสิ่งของเหลือใช้หรือบางคนอาจเรียกว่า “ขยะ” ขยะสำหรับบางคนอาจจะเป็นสิ่งมีค่าต่อผู้อื่น จากการรับบริจาคขยะ ได้มีคนนำขยะมาบริจาคมากมาย เมื่อขยะมีจำนวนมากขึ้น และมีหลายประเภท ทางมูลนิธิจึงทำการคัดแยกสิ่งของต่างๆออกเป็นหมวดหมู่เพื่อนำจัดจำหน่ายในโครงการซุปเปอร์มาเก็ตคนยากไร้ รายได้ส่วนใหญ่ของวัดจึงมาจากการขายขยะหรือสิ่งของบริจาค โครงการนี้ทำให้วัดสวนแก้วมีรายได้มาพัฒนาโครงการเพื่อสังคมอื่นๆต่อไป และทำให้คนด้อยโอกาสได้มีอาชีพ เพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว และสามารถซื้อสินค้าที่จำเป็นได้ในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาด

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจเพื่อสังคม ของวัดสวนแก้ว เกิดอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน

ปัญหาที่เกิดกับมูลนิธิสวนแก้วคือการบริหารจัดการคน เนื่องจากวัดสวนแก้วช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสเป็นจำนวนมาก ทั้งผู้พ้นโทษ ผู้ที่เลิกจากยาเสพติด เป็นต้น โดยการให้ที่พักพิง อาหาร และอาชีพ แต่เมื่อคนมาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากย่อมเกิดปัญหามากมายตามมา ทำให้พระพยอมต้องเทศนาสั่งสอนเพื่อขัดเกลาจิตใจเพื่อให้อยู่ร่วมกับคนในสังคมได้

อุปสรรคในการดำเนินงาน เนื่องจากการรับบริจาคของเหลือใช้เข้ามามาก ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นก็จะมากขึ้นเป็นเงาตามตัว รวมทั้งขยะมูลฝอยที่เกิดจากบุคคลภายนอกที่เข้ามาทำกิจกรรมภายในวัดด้วย ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่วัดจะต้องมีระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ รู้จักการแยกแยะว่าสิ่งไหนควรจะนำมาใช้ประโยชน์ และสิ่งไหนควรจะต้องนำไปกำจัดโดยวิธีการที่เหมาะสม เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการคงอยู่อย่างยั่งยืนของวัดสวนแก้วเพื่อเป็นที่พึ่งของสังคมไทย

3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

3.1 การดำเนินโครงการเพื่อสังคมของมูลนิธิสวนแก้ว โดยวัดแก้ว จังหวัดนนทบุรี มีการทำโครงการเพื่อสังคมทั้งหมด 18 โครงการ แต่พื้นที่และรายได้ของวัดไม่เพียงพอต่อความต้องการ ของผู้ที่มาขอความช่วยเหลือ ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อสังคมของวัดมากขึ้น เมื่อมีการประสัมพันธ์ ทำให้คนรู้จักโครงการเพื่อสังคมมาขึ้น ทำให้คนด้อยโอกาส มีโอกาสที่จะได้รับความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง

3.2 การดำเนินโครงการเพื่อสังคมของวัดสวนแก้ว รัฐบาลควรสนับสนุนโครงการเหล่านี้เพื่อให้เยาวชนได้รับโอกาสในการเรียนหนังสือ คนไม่มีงานทำได้มีอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว ทำให้ปัญหาสังคมลดน้อยลง

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรทำวิจัยศึกษาเจาะลึกกับโครงการของวัดสวนแก้วในจังหวัดอื่นซึ่งมีถึง 9 สาขา เพื่อทราบถึงโครงการเพื่อสังคมในแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกันอย่างไร

4.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับบุคคลที่ได้รับความช่วยเหลือจากโครงการเพื่อสังคม ว่ามีเปลี่ยนในด้านใดบ้าง

สำนักหอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัย ศิลปากร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

โกศล ดีศลีธรรม . (2554). **องค์กรทำดีเพื่อสังคม**. กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์.

ชาย โพธิสิตา. (2552). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). **พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2539). **การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต) (2542). **การศึกษาทางเลือก : สู่วิวัฒน์หรือวิบัติในยุคโลกไร้พรมแดน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

พระมหาถนอมศักดิ์ สู่ภิภักดิ์. (2546). “บทบาทของพระธรรมวิทยากรต่อการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมเยาวชน.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระวิเชียร สีหาบุตร. (2537). “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม :ศึกษากรณี พระธรรมมหาวีรานุวัตร วัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระไพศาล วิสาโล. (2546). **พุทธศาสนาในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

พระราชธรรมนิเทศ. (2554). **ประวัติและผลงาน 18 โครงการ 9 สาขา ของพระราชธรรมนิเทศ**. กรุงเทพมหานคร: โพธิ์ทองการพิมพ์.

พินิจ ลาภธนานนท์. (2549). “กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการปรับเปลี่ยนบทบาทการพัฒนาของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน.” รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ . (2553). **การจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร**. นนทบุรี : บริษัทไอดีซี พรีเมียร์ จำกัด.

มูลนิธิวัดสวนแก้ว. (2554). **18 โครงการ ความคิดสร้างสรรค์เพื่อสังคม**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม. เข้าถึงได้จาก http://www.suankaew.or.th/

วิเชียร ปั้นม่วง. (2536). “ทัศนคติของชาวบ้านต่อการพัฒนาหมู่บ้าน กรณีศึกษา การพัฒนาหมู่บ้านของท่านเจ้าอาวาสวัดสระเหลี่ยม หมู่บ้านสระเหลี่ยม จังหวัดนครราชสีมา.” สารนิพนธ์ประกาศนียบัตรบัณฑิตอาสาสมัคร สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร บัณฑิตอาสาสมัครมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วินัย วีระวัฒนานนท์. (2538). **สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.

สถาบัน ChangeFusion. (2553). “โครงการสร้างเสริมองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์คุณธรรม ปีงบประมาณ 2552.” รายงานศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรมสำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2535). **วินัยมุข เล่ม 2 (หลักสูตรนักธรรมชั้นโท)**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

อัฏธิชัย ศิริเทศ. (2554). **ทศวรรษของวงการธุรกิจกู้โลก**. เข้าถึงเมื่อ 19 สิงหาคม. เข้าถึงได้จาก http://www.volunteerspirit.org/node/5010

ภาษาต่างประเทศ

Bennelt, N. (1978). **The problems of cultural collision, bamies and bridges for rural development**. Bangkok: Krung Siam.

Dart, R. “The legitimacy of social enterprise.” **Nonprofit Management & Leadership** 14 , 4 (2004) : 411-424.

Boschee, J and J. McClurg. (2003). **Toward a better understanding of social entrepreneurship: Some important distinctions**. Minnesota MN: Institute for SE.

Johnson, S. (2011). **Literature review on social entrepreneurship**. Accessed July 15. Available from www.bus.ualberta.ca/ccse/Publications/Publications/Lit.%20Review%20SE%November%202000.rft).

Sulak Sivarakasa. (1984). “Buddhism and society: Beyond the presenthorizon.” In **Buddhism and Society in Thailand**, 97-119. B. J. Terwiel (Ed.), Ranchi, India: Center of South East Asian Studies.

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก ก

รายละเอียดการดำเนินงานของมูลนิธิวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี

รายละเอียดการดำเนินงานของมูลนิธิวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี

โครงการที่ 1 : บวชเณรภาคฤดูร้อน

โครงการนี้เริ่มขึ้นในปี 2521 พระพยอมเริ่มโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน เพราะท่านเห็นว่าเด็ก ๆ จะว่างเว้นจากการศึกษาในโรงเรียนระหว่างนั้นเด็กควรจะได้ศึกษาและอยู่ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา เป็นการลดภาระแก่พ่อแม่และเป็นการป้องกันให้เด็กห่างไกลอบายมุข โครงการนี้จัดทำเฉพาะช่วงฤดูร้อน

ซึ่งโรงเรียนปิดเทอม ทำให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้ใกล้ชิดกับพระศาสนา เป็นการอบรมบ่มนิสัยให้รู้จักว่าสิ่งใดชั่ว สิ่งใดถูกต้อง รู้จักควบคุมจิตใจ อารมณ์ให้มั่นคงหนักแน่น ไม่วู่วาม ใจร้อน ซึ่งเป็นต้นเหตุของการทะเลาะเบาะแว้ง และนำไปสู่คดีอาชญากรรมต่างๆ ทำให้เด็ก ๆ รู้จักพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองด้วยปัญญาตามที่ได้เรียนรู้จากพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา สามเณรที่บวชในโครงการนี้ จะได้ความรู้พิเศษใหม่ ๆ พร้อมทั้งความสนุกสนานจากการสอนที่พระพยอมใช้หลักในการเทศน์ให้ผู้ฟังไม่เบื่อ การนำบทเรียนคำสอนมาอ้างอิงประกอบกับการยกประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง จะสะท้อนภาพให้เด็กมองเห็นอย่างชัดเจน

การอบรมสั่งสอนสามเณร แม้จะเป็นเพียงระยะเวลาอันสั้น แต่ผลจากการบวชเณร ทำให้เด็กและเยาวชนหลายคนเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองได้อีกระดับหนึ่ง จากการที่ผู้ปกครองต้องคอยดูแลทุกเรื่อง ปรากฏว่าเด็กที่ผ่านการอบรมไป สามารถช่วยเหลือตนเองไม่เป็นภาระแก่ผู้ปกครองอีกต่อไป

โครงการที่ 2 : เข้าค่ายอบรมฯ

ปี 2530 เมื่อเด็กชายสามารถเข้าโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน ส่วนเด็กหญิงหรือบุคคลทั่วไป ที่มีความสนใจที่จะศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าพระพยอมจึงเปิด โครงการเข้าค่ายอบรมจริยธรรม เพื่อให้ผู้สนใจและเยาวชนได้เรียนรู้พื้นฐานของพุทธศาสนาและกิริยามารยาทประเพณี วัฒนธรรม จากคณะวิทยากรที่ทางวัดจัดมาให้การเข้าค่ายอบรมเด็ก จะนำเด็กเข้าค่ายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แต่วัดสวนแก้ว จัดให้เยาวชนทั่วไปเข้าวัดอบรมจริยธรรมฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบช่วยตัวเอง และเรียนรู้พื้นฐานของพุทธศาสนา

พระพยอมจะเป็นผู้อบรมสั่งสอน ให้การดำเนินชีวิตประจำวันเป็นหลักและนำหลักธรรมประกอบการสอน คือการพัฒนาทางกาย ให้เด็กได้ร่วมทำงานกับผู้ด้อยโอกาสซึ่งทำให้มองเห็นความเหนื่อยยาก ความอดทน และการทำงานที่ต้องอาศัยความขยันหมั่นเพียรไม่ท้อถอยจึงจะลุล่วง

ความสำเร็จ ซึ่งพระพยอมใช้วิธีการสอนจากชีวิตจริงที่มองได้สัมผัสได้ จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมองเห็นความแตกต่าง และนำมาเปรียบเทียบด้วยตนเองเป็นการให้ทางเลือกแก่ผู้เข้ารับการอบรมนำไปพิจารณาด้วยปัญญาการพัฒนาทางใจ ระหว่างที่มีการร่วมงานกับผู้ด้อยโอกาส จะทำให้มองเห็นข้อได้เปรียบเสียเปรียบของสังคมอย่างชัดเจนพระพยอมจะสอดแทรกการสอนให้เด็กมีคุณธรรม มีน้ำใจ รู้จักเสียสละ ช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ทั่วไปหลังจากจบการอบรมทำให้หลายคนมองเห็นทางเลือกที่ดีกว่าเดิมเป็นการให้โอกาส และบทเรียนที่มีคุณค่าแก่คนทั่วไป

โครงการที่ 3 : ร่มโพธิ์แก้ว

ปี 2530 ในปีเดียวกัน บรรดาบุคคลทั่วไปที่ขาดที่พัก ประสบปัญหาต่าง ๆ นานา โดยเฉพาะผู้ที่ตกงานพระพยอม ยังให้ความเมตตา โอบอุ้มให้ที่พัก อาหาร และฝึกอาชีพ ให้ออกไปสู่สังคมภายนอกได้อย่างเข้มแข็ง คือ โครงการร่มโพธิ์แก้ว โครงการนี้เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์อบรมปลูกฝังคุณภาพชีวิต สร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ผู้เข้าร่วมพักอาศัย ด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ผู้ที่ด้อยโอกาสจะมาจากภูมิลำเนาทั่วไป จึงเป็นปัญหาในการปกครองอย่างมาก

พื้นฐานชีวิตและจิตใจที่แตกต่าง ดังกล่าว พระพยอมเป็นผู้อบรมสั่งสอน ท่านยึดหลักการสอนจากปัญหาชีวิตของแต่ละคน หากจะนำบทเรียนด้านวิชาการมาใช้จะไม่เกิดผลเท่าที่ควร เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ด้อยโอกาสจะมีการศึกษาน้อย บางคนไม่ได้รับการศึกษาเลย

ดังนั้นปัญหาของตนเองจะทำให้การสอนสะดวกและสามารถเห็นผลอย่างชัดเจนการนำปัญหามาเป็นบทเรียน เป็นการสอนที่ได้ผลเพราะพระพยอม จะชี้ชัดลงไปว่า ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะได้รับผลเสียอย่างไร หากเชื่อฟังนำคำสั่งสอนนั้นไปใช้ จะบังเกิดผลดีอย่างไร ฉะนั้นผู้ด้อยโอกาสเคยทำความผิดพลาดมาแล้ว และได้รับการช่วยเหลือด้วยคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ที่พระพยอมนำมาประยุกต์ให้ใช้กับชีวิต ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพที่เห็นได้สัมผัสได้ด้วยตนเอง จึงเป็นการให้บทเรียนที่ได้ผลคุ้มค่าแก่คนด้อยโอกาสทั่วไป หลายชีวิตที่ได้ออกไปจากโครงการ ประสบความสุขที่เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของแต่ละคน นับว่าพระพยอม คือ ผู้ให้ชีวิตใหม่ทางเลือกใหม่แก่ผู้ด้อยโอกาสได้อย่างสมบูรณ์

โครงการที่ 4 : เวทีบำเพ็ญประโยชน์

ปี 2531 ผู้เดือดร้อนประสบปัญหาในสังคม มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วพระพยอมจึงได้จัดการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ที่เข้ามาพักอาศัยให้มีความรู้เพิ่มขึ้น เป็นการพัฒนาตนไม่เป็นภาระแก่สังคมอีกต่อไป ทั้งยังเป็นการเพิ่มรายได้เพิ่มคุณภาพชีวิตให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสได้รับการสนับสนุนจากผู้มีจิตศรัทธามอบความรู้ด้านวิชาชีพระยะสั้นเป็นวิทยาทานให้จนสามารถออกไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับชีวิตให้มีความเหมาะสมแก่ตนเองได้ตลอดไป พระพยอมจะใช้วิธีการมอบความรู้ต่าง ๆ ด้วยการสอดแทรกเข้าไปในชีวิตประจำวันผู้ที่ได้รับการสอนไม่สามารถทราบได้ว่าการทำงานแต่ละวันนั้นเป็นการอบรมหลักสูตรวิชาชีพให้ ผู้ที่ได้รับการอบรมจำนวนหนึ่ง ได้ออกจากโครงการนี้ไป และนำความรู้ที่ได้ ประกอบอาชีพเลี้ยงดูครอบครัวได้อย่างดี

โครงการที่ 5 : ลอกคราบ

ปี 2532 ในสภาวะสังคมที่มีผู้ติดยาเสพติดเพิ่มจำนวนขึ้น พระพยอม กัลยาโณ เข้าช่วยเหลือโดยร่วมกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้ที่พัก อาหาร และธรรมะแก่ผู้ต้องการเลิกยาเสพติดเป็นการช่วยเหลือมนุษย์ได้อย่างมากมาย ซึ่งมีผู้ที่พ้นจากโรคร้ายนี้ ได้ออกไปประกอบสัมมาชีพเป็นพลังที่ดีของสังคมต่อไปเป็นโครงการลอกคราบที่ท่านบอกว่าเป็นการใช้หลักธรรม ขูดเกลาโรคร้าย

พระพยอมใช้ความเพียรพยายามอย่างสูง ที่จะอบรมบ่มนิสัยให้แก่ผู้ประสบเคราะห์กรรม ผู้มีปัญหาบางกลุ่มจะไม่ได้รับการช่วยเหลือจากสังคม เนื่องจากเป็นปัญหาที่ร้ายแรง เป็นภัยแก่คนทั่วไป

แต่พระพยอม ยังคงให้ความเมตตาแก่บุคคลเหล่านี้ด้วยความเมตตาแม้บางครั้งจะให้การช่วยเหลือไม่ได้ แต่อย่างน้อยที่สุดเรื่องที่พัก อาหาร ท่านจะต้องหยิบยื่นให้ทุกคน ผู้ติดยา ติดสุรา ติดบุหรี่ เป็นบุคคลที่สังคมรังเกียจชีวิตของเขาเหล่านี้พระพยอมต้องใช้ความอดทน ที่จะให้เขาลดเลิกสิ่งเสพติดบางรายที่เลิกได้ก็ไม่ช่วยชีวิตให้ดีขึ้นได้เนื่องจากสุขภาพสมองเสื่อมสมรรถภาพ เป็นภาระให้พระพยอมต้องให้ความอุปการะต่อไปจนหมดอายุ สภาพเสื่อมสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติดที่สามารถเลิกได้ท่านก็ยังไม่ล้มเลิกความตั้งใจที่จะให้ความหวังแก่พวกเขาแม้ร่างกายจะพิการ หากมีส่วนใดที่พอจะใช้การได้ท่านจะพยายามให้งานทำตามสภาพร่างกายเป็นการฝึกให้ออกกำลังกายและฟื้นฟูร่างกายด้วยเป็นความเมตตากรุณาที่ พระพยอมมีแก่กลุ่มผู้ติดยาเสพติดยากที่ผู้ใดจะเปรียบได้

โครงการที่ 6 : กระบอกสำรอกกิเลส

ปี 2532 ในปีเดียวกัน อันเป็นการต่อเนื่องจากโครงการลอกคราบ เมื่อผู้ติดยาเลิกเสพได้ พระพยอมได้วางแผนให้ผู้ติดยา เก็บออมทรัพย์ที่จะนำไปใช้ในทางที่ผิด โดยให้นำเงินที่จะไปซื้อเหล้า ยา บุหรี่ เก็บเข้ากระบอกไม้ไผ่ ที่ท่านนำแจกแก่คนทั่วไป เป็นการออมทรัพย์ เมื่อกระบอกเต็มยังสามารถนำไปใช้กับตนเอง หรือนำไปทำบุญแก่ผู้เดือดร้อนทั่วไป คือ โครงการกระบอกสำรอกกิเลส

โดยเจตนาของโครงการนี้ พระพยอม ได้วางแผนสกัดกั้น กลุ่มคนที่มักจะหลงใหลไปในทางที่ผิดติดอบายมุข เมื่อท่านได้ให้การอนุเคราะห์เรื่องที่พัก อาหาร และสวัสดิการที่จำเป็นแก่กลุ่มผู้ประสบเคราะห์กรรม บุคคลดังกล่าวก็ยังได้รับเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว และเป็นกำลังใจที่ท่านมอบให้ แต่เนื่องจากพวกเขายังคงมีความต้องการแบบเดิม ท่านจึงจัดการให้มีโครงการกระบอกสำรอกกิเลส ไว้ป้องกันการใช้จ่ายด้านนี้ไว้

โครงการนี้สามารถทำให้ผู้ด้อยโอกาสเก็บออมทรัพย์ไว้ได้ส่วนหนึ่ง เมื่อเงินออมสะสมเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีแก่พวกเขาเหล่านี้ เป็นการสอนให้เห็นอย่างชัดเจนระหว่างการใช้เงินแบบสุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือย กับการเก็บประหยัดไว้ครั้งละเล็กครั้งละน้อย ทำให้โครงการนี้บรรลุจุดประสงค์ได้อย่างดีเยี่ยม บรรดาห้างร้านบริษัทตลอดทั้งผู้มีจิตศรัทธาทั่วไป ได้เห็นประโยชน์ของโครงการนี้ จึงได้ร่วมใจนำกระบอกไม้ไผ่ ไปไว้ในสถานที่ของตน ทำให้ผู้ใจบุญได้มีโอกาสทำบุญด้วยวันละเล็กละน้อย เมื่อกระบอกเต็มจึงนำมามอบแก่มูลนิธิต่อไป รายได้ส่วนหนึ่งที่ผู้ใจบุญร่วมศรัทธา เป็นการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายของมูลนิธิได้อย่างมาก ทั้งยังทำให้ผู้เก็บออมมีความประหยัดและเก็บออมได้ทุกวัน เมื่ออยากจะทำบุญวันละเล็กละน้อยก็สามารถทำได้ทันทีที่บ้าน เป็นการสำรอกความเห็นแก่ตัวของตนเองออก ให้ชีวิตเราเบาสบาย พอสำรอกความเห็นแก่ตัวได้เต็มกระบอกแล้ว จะนำมาบริจาคที่วัด หรือจะทำที่ไหนก็ได้ ไม่มีการผูกมัดใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อสกัดมิจฉาชีพที่ปลอมเป็นพระ ชี ออกเรี่ยไรเงินชาวบ้าน
2. เพื่อรวบรวมบุญ ที่กระจายเป็นเบี้ยหัวแตกให้เป็นกอบเป็นกำที่ได้จากการสะสม
3. เพื่อช่วยสงเคราะห์สังคมต่าง ๆ ในกรณีเร่งด่วนเฉพาะกาล เช่น ค่าอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียนผู้ประสบภัยจากอุบัติเหตุเล็ก ๆ น้อย ๆ
4. เพื่อประโยชน์ของผู้สะสมเอง ในเวลาเกิดขัดสนก็นำเงินนี้ช่วยตนเองได้ทันที

โครงการนี้มิใช่เป็นการเรี่ยไร หากแต่เป็นการสอนให้รู้จักเก็บออมทรัพย์ ที่หามาได้ อันจะเป็นทางที่ช่วยตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นวิธีที่แยบยล กินใจได้อย่างลึกซึ้ง ที่พระพยอม ได้คิดขึ้นมาอย่างได้สาระ เป็นจิตศิลปะแขนงหนึ่งที่ควรศึกษา

โครงการที่ 7 : ช่วยน้องท้องหิว

ปี 2534 ในช่วงปิดเทอม นักเรียนในโรงเรียน ตามต่างจังหวัดที่ยากจน จะเข้ามาหาทุนการศึกษาในมูลนิธิสวนแก้ว ท่านได้จัดหางาน ที่เหมาะสมให้เด็กนักเรียนทำ และติดต่อหาสถานที่นำสินค้าไปจำหน่ายซึ่งเด็กนักเรียนเหล่านี้จะได้รับทุนการศึกษากลับไปศึกษาต่อ เป็นการผ่อนปรนภาระของพ่อแม่ได้อย่างมาก คือ โครงการเพื่อน้องท้องหิว พระพยอม ได้ให้โรงเรียนต่าง ๆ

ส่งเด็กนักเรียนที่ยากจนประสงค์จะหารายได้พิเศษเป็นทุนการศึกษาในวันหยุด โดยท่านจัดให้เด็กบำเพ็ญประโยชน์ภายในวัด ออกทุนให้ขายของเป็นการสอนให้เด็กรู้จักทำงานหาเงิน ให้รู้จักคุณค่าและความเหนื่อยยากในการที่จะได้เงินมาเป็นพื้น ฐานนิสัยในการประหยัด

โครงการนี้ได้ส่งเสริมให้เด็กได้งานทำที่ดี มีความก้าวหน้าในอนาคตหลายคนแล้ว ทั้งนี้จากการสนับสนุนของห้างร้านบริษัทที่เด็กเหล่านี้ไปทำงานด้วย ซึ่งทางบริษัทได้มองเห็นความมีมานะ อดทน ขยันซื่อสัตย์ที่เด็กเหล่านี้ได้ปฏิบัติตามที่ได้รับการอบรมมา เด็กหลายคนจึงได้รับการอุปการะให้ได้เล่าเรียนต่อในกรุงเทพมหานครจนจบมหาวิทยาลัย จากนายจ้างที่มีเมตตา การทำงานของเด็กนักเรียนในขณะที่อยู่ในมูลนิธิ พระพยอมได้มอบหมายงานที่เหมาะสมกับวัย พร้อมทั้งสอนให้เด็กมีความรับผิดชอบที่ดี มีความขยันอดทน และทำงานเป็นกลุ่มได้ นับว่าเป็นการปูพื้นฐานการทำงานที่ดีแก่เด็กนักเรียนได้อย่างยั่งยืน

โครงการที่ 8 : รณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือฯ

ปี 2535 จำนวนเด็กกำพร้าในสังคม หรือ จำนวนเด็กจรจัดเพิ่มมากขึ้นทำให้พระพยอมกัลยาโณ ต้องเข้าไปช่วยเหลือโอบอุ้มให้ที่พัก การศึกษา แก่เด็กดังกล่าว ซึ่งการช่วยเหลือนี้ ท่านได้ส่งให้เรียนจนจบชั้นสูงสุด ตามกำลังของเด็ก คือ โครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือให้มีโอกาสได้เรียน เด็กเหล่านี้ แม้มิใช่บุตรโดยสายเลือด แต่เด็กเหล่านี้ได้รับความอบอุ่นจากพระพยอมอย่างทั่วถึง แม้จะเป็นภาระที่หนักแต่ท่านก็ให้คำตอบที่เป็นความตั้งใจว่า อาตมาไม่มีโอกาสได้เรียนก็ขอส่งเด็กเหล่านี้เรียนแทน ถึงจะไม่ได้ผลตามที่ตั้งใจไว้เพราะเด็กเหล่านี้มักย้ายไปตามพ่อแม่ แต่ก็ยังดีที่สอนให้พออ่านออก เขียนชื่อสกุลตัวเองได้ ถ้าเด็กต้องการเรียนต่อท่านก็ให้เรียนจนสุดความสามารถ ซึ่งมีหลายคนได้เรียนถึงขั้นมหาวิทยาลัย

การรับดูแลเด็กเหล่านี้แทนพ่อแม่ ในกรณีที่พ่อแม่จะต้องออกไปทำงานไกล ๆ ท่านมิได้ถือเป็นสิทธิที่จะครอบครองเด็กเมื่อจบการศึกษาแล้ว ท่านก็จะคืนเด็กให้แก่พ่อแม่ที่แท้จริง ไม่มีการบังคับหรือเรียกร้องค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นที่น่าภูมิใจว่า เด็กเหล่านี้เป็นเพียงลูกกรรมกร ลูกคนยากจนแต่เขาสามารถเรียนได้ดีกว่าเด็กที่มีทุกอย่างสมบูรณ์ เป็นโครงการที่ท่านพอใจที่สุด เพราะท่านเล็งเห็นการณ์ไกลว่าให้มีการศึกษาในวัยนี้ เพื่อตัดปัญหาสังคม และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในอนาคตเข้าตำรา“ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก”

โครงการนี้ประสบความสำเร็จ เพราะมีเด็กที่ด้อยโอกาสจากทุกภาคเข้ามาพึ่งใบบุญของพระพยอมเป็นจำนวนมากและยังเป็นที่ยอมรับของบรรดาผู้ปกครองทั่วไป ได้ส่งบุตรหลานเข้ามาอบรมบ่มนิสัยในโครงการนี้ด้วย

โครงการที่ 9 : สลบมาฟื้นไป

ปี 2535 ในปีเดียวกัน อุบัติภัยต่าง ๆ ทวีจำนวนมากขึ้น ผู้ที่ถูกไฟไหม้บ้าน น้ำท่วม ถูกไล่ที่ ไม่มีที่พักอาศัยท่านจึงเปิด โครงการสลบมา พื้นไป โดยร่วมกับกรมประชาสงเคราะห์ให้การอนุเคราะห์แก่คนเดือดร้อนทั่วไป มีจุดมุ่งหมายของโครงการนี้ เพื่อสงเคราะห์คนที่ถูกไฟไหม้น้ำท่วม โดยร่วมมือกับกรมประชาสงเคราะห์จัดตั้งเป็นบ้านพักฉุกเฉินที่ผู้ประสบเคราะห์กรรมสามารถขอความช่วยเหลือได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมงซึ่งพระพยอม จะอนุเคราะห์ด้วยอาหาร ที่พัก เครื่องใช้ที่จำเป็นพร้อมธรรมะที่อบอุ่นแก่ผู้ประสบเคราะห์กรรม จนกว่าจะมีกำลังกาย กำลังใจพร้อมที่จะออกไปต่อสู้กับการทำมาหากินของการดำเนินชีวิตต่อไปชั่วโมง ระหว่างพักฟื้นใจ ท่านจะจัดหางานอดิเรกเสริมให้เป็นรายได้ก่อนที่จะออกจากโครงการภายหลังที่ได้รับการฟื้นฟูจิตใจ มีหลายครอบครัวไม่ประสงค์จะออกไปจากมูลนิธิ พระพยอมยังได้ให้การอุปถัมภ์ต่อ

โดยให้เข้าไปอยู่ในโครงการร่มโพธิ์แก้ว ซึ่งทุกคนจะต้องลดเลิกอบายมุขและทำงานส่วนผู้มีบุตรหลาน ท่านก็ส่งเข้าไปศึกษาต่อในโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงมูลนิธิ เป็นการอนุเคราะห์ทั้งครอบครัว ให้มีการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ตลอดไป

โครงการที่ 10 : ที่พักคนชรา

ปี 2535 แม้แต่คนชราที่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง พระพยอม กัลยาโณ ยังให้การเลี้ยงดูอย่างทั่วหน้า ผู้สูงอายุที่เดินทางมาขอความช่วยเหลือจากท่านไม่เคยได้รับการปฏิเสธ ท่านให้การเลี้ยงดูรักษาพยาบาลจนวาระสุดท้ายของชีวิต เป็นโครงการบ้านพักคนชรา

ปัจจุบันนี้ ลูกหลานต่างมีภาระต้องไปประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวทำให้ไม่มีเวลาดูแลพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เพราะผู้ใหญ่วันนี้จะมีโรคความเหงาเป็นศัตรูเป็นโรคร้ายคอยทำลายจิตใจร่างกายให้ผุ กร่อน ก่อนวัยเป็นโรคที่เกิดขึ้นได้กับคนชราทุกระดับฐานะ โครงการนี้จึงตั้งขึ้นเพื่อเป็นสมาคม สโมสรไว้แลกเปลี่ยนทัศนะ เป็นที่รวมเรื่องอดีตที่คนชรานำมาเล่าให้ฟัง ทั้งยังมีโอกาสช่วยกิจกรรมของวัด ซึ่งถือว่าเป็นบุญกุศลที่คนชราจะได้รับเป็นช่วงสุดท้าย เป็นผลบุญที่จะทำให้จิตใจสุดชื่น เมื่อสุขภาพจิตดี สุขภาพกายก็ดีตามทำให้มีอายุยืนนาน เป็นหลักชัยของลูกหลานต่อไป ฉะนั้นโครงการนี้จึงเป็นศูนย์รวมคนชราทุกระดับ สร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนชราว่า “ถึงจะแก่ก็แก่อย่างมีคุณภาพ”

การที่ผู้สูงอายุซึ่งถูกทอดทิ้ง เมื่อได้เข้ามาอยู่ในโครงการนี้ ทำให้หลายคนมีสุขภาพกายสุขภาพใจดีขึ้น ต่างก็ใช้ความรู้ประสบการณ์มากมายมาช่วยแนะนำต่อให้กับผู้ที่พักอาศัยในมูลนิธิ เป็นการศึกษาครบวงจรในระบบครอบครัวจากผู้สูงอายุสู่ลูกหลาน เมื่อสุขภาพจิตดี สุขภาพกายก็ดีตามทำให้มีอายุยืนนาน เป็นหลักชัยของลูกหลานต่อไป

การที่ผู้สูงอายุซึ่งถูกทอดทิ้ง เมื่อได้เข้ามาอยู่ในโครงการนี้ ทำให้หลายคนมีสุขภาพกายสุขภาพใจดีขึ้น ต่างก็ใช้ความรู้ประสบการณ์มากมายมาช่วยแนะนำต่อให้กับผู้ที่พักอาศัยในมูลนิธิ เป็นการศึกษาครบวงจรในระบบครอบครัวจากผู้สูงอายุสู่ลูกหลาน

โครงการที่ 11 : สะพานบุญฯ

ปี 2536 บรรดาผู้เดือดร้อนที่พักอยู่กับมูลนิธิสวนแก้ว มีจำนวนสูงขึ้นทำให้สภาวะค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอประกอบกับการที่ท่านไปพบสุนัขและมนุษย์แย่งทิ้งเศษขยะในถังขยะข้างทาง ทำให้ท่านคิดเปิด “โครงการสะพานบุญจากผู้เหลือเจือจานผู้ขาด”

ท่านบอกว่า เราจะเป็นถังขยะเอง สิ่งใดที่คนทั่วไปไม่ต้องการให้นำมาทิ้งที่มูลนิธิ ซึ่งจุดนี้คือที่มาของคำว่า “พระผู้เลี้ยงคนด้วยขยะ” โครงการนี้รับบริจาคสิ่งของเหลือใช้ ที่เจ้าของไม่ต้องการ แต่ยังสามารถนำมาดัดแปลงให้เป็นประโยชน์ได้อีก สิ่งของดังกล่าวแม้จะมีเพียงเล็กน้อย เช่น กระเบื้องเพียง 1 แผ่นก็สามารถนำมาสะสมเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป เป็นโครงการที่จะรวบรวมน้ำใจและวัสดุเพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ยากจนในรูปแบบของการให้ การขายให้ราคาถูก สำหรับผู้ที่พอมีรายได้ไม่มากนัก สิ่งของที่ได้รับบริจาค นำมาช่วยเหลือผู้ประสบไฟไหม้ น้ำท่วม หรืออุบัติภัยอื่น นอกจากนั้นยังนำไปซ่อมแซมแก้ไขเพิ่มเติมให้กับหน่วยงานอื่นที่ขาดทุนทรัพย์ สิ่งของบางอย่างอาจจะไม่มีประโยชน์ในที่นี้แต่กลับเป็นประโยชน์อย่างมากในที่อื่น ๆ

โครงการที่ 12 : ซุปเปอร์มาร์เก็ต ฯ

ปี 2537 การทำงานทุกโครงการอย่างต่อเนื่อง ทำให้สังคมยอมรับและเชื่อมั่นในผลงานของพระพยอม ดังนั้นจำนวนสังฆทาน และสิ่งของบริจาคต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนมากมายจนเหลือพอที่จะเปิดโครงการซุปเปอร์มาเก็ตผู้ยากไร้ เป็นที่รวมสินค้าราคาถูก ให้ประชาชนทั่วไปได้จับจ่ายซื้อหา เป็นการลดค่าใช้จ่ายได้อย่างดี เพราะเป็นสิ่งของที่ได้มาจากการรับบริจาค ราคาขายจึงถูกมาก เป็นการสงเคราะห์คนในสังคมได้อย่างดี ดังนั้น โครงการซุปเปอร์มาเก็ตผู้ยากไร้จึงเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 จนถึงปัจจุบัน จากศรัทธาของญาติโยมที่มีจิตกุศลเข้ามาร่วมบริจาคปัจจัย และเครื่องอุปโภคบริโภคแก่มูลนิธิ พระพยอมได้จัดแจกให้แก่ผู้ยากไร้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มอบเป็นรางวัลแก่ผู้ทำความดี ให้เป็นกำลังใจแก่คนงานที่มีความขยัน และลด เลิก ละจากอบายมุข ด้วยการจัดทำซุปเปอร์มาเก็ต ให้แก่ผู้ที่มีรายได้น้อย และกรรมกรทั่วไปที่ยากจน โดยสามารถหาซื้อได้ในราคาที่ถูกกว่าท้องตลาด

แม้จะไม่มีเงินก็ซื้อได้ ด้วยการมาช่วยพัฒนาวัดตามความสามารถ ท่านก็จะให้จับจ่ายซื้อสิ่งของตามต้องการ การช่วยเหลือเช่นนี้ เป็นการสอนให้ทุกคนเห็นคุณค่าของเงิน และสิ่งของที่ผู้ใจบุญบริจาคให้ หากได้รับการช่วยเหลือที่ง่ายเกินไป สิ่งนั้นจะดูด้อยค่า ไม่สมกับน้ำใจที่ญาติโยมให้มา สิ่งของที่ได้มาโดยยากลำบาก ย่อมทำให้เกิดความทะนุถนอมและมีค่า

โครงการที่ 13 : สวนแก้วเนอร์สเซอรี่

ปี 2538 ผู้ที่เดือดร้อน ยากไร้ ที่เข้ามาขอความช่วยเหลือจากพระพยอม กัลยาโณ มีทุกสภาพ นับตั้งแต่คนจรจัด คนถูกครอบครัวทอดทิ้ง คนมีปัญหาด้านจิต ซึ่งล้วนแต่สร้างภาระให้ท่านอย่างยิ่ง แต่พระพยอมก็คงให้ความเมตตาอย่างต่อเนื่อง จำนวนเด็กที่กำพร้าพ่อ กำพร้าแม่หรือสตรีที่ถูกทอดทิ้งจากสามี มีบุตรเกิดมา

ทำให้พระพยอมต้องเปิด “โครงการสวนแก้วเนอร์สเซอรี่” ขึ้นมาอย่างเร่งด่วน เพื่อช่วยเหลือเลี้ยงดูเด็กกำพร้า ซึ่งหมายถึงการเลี้ยงดู ให้การรักษาพยาบาล และส่งให้เรียนต่อเมื่อถึงวัยอันควร สมาชิกของโครงการต่าง ๆ ได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ทุกเพศทุกวัย หลายคนสามารถได้งานทำที่ดีพอเลี้ยงดูครอบครัวได้ ก็จะแยกตัวออกไป ส่วนผู้ที่ไม่สามารถจะแยกไปได้ มักจะเป็นผู้หญิงแม่ลูกอ่อนหรือมีลูกหลายคน ซึ่งไม่มีนายจ้างผู้ใดต้องการ จึงตกเป็นภาระของมูลนิธิที่ต้องให้การอุปการะพระพยอมจึงจัดตั้งศูนย์รับเลี้ยงเด็กขึ้น มีครูพี่เลี้ยงคอยดูแลอย่างใกล้ชิด ทุกเช้าพี่เลี้ยงจะรับเด็กมาจากแม่ จนถึงเวลาเลิกงาน ผู้เป็นแม่ก็จะมารับเด็ก ทำให้การทำงานของแม่สะดวกขึ้น และทำงานได้เต็มที่

อาหารสามมื้อพร้อมทั้งนมอย่างดีที่ท่านได้มอบให้เด็กเหล่านี้ ทำให้เด็กมีพลานามัยสมบูรณ์กว่าอยู่กับมารดาที่ไม่มีเวลาเลี้ยงดู เมื่อถึงเวลาการฉีดวัคซีนก็จะนำแพทย์มาตรวจสุขภาพให้เด็ก ทั้งนี้ยังมีบุคคลภายนอกนำลูกหลานมาฝากเลี้ยงด้วยอีกหลายราย ฉะนั้น ค่าใช้จ่ายจึงค่อนข้างสูง เพราะบรรดาพ่อแม่ของเด็กมีฐานะยากจน จึงเป็นการยากที่จะเก็บเงินค่าเลี้ยงดูได้

แต่ปัญหานี้มิได้เป็นอุปสรรคมากมาย พระพยอมได้เล็งเห็นว่าการลงทุนครั้งนี้ได้ผลคุ้มค่า เพราะเป็นการวางรากฐานคุณภาพชีวิตให้แก่เด็กแต่เยาว์วัย ซึ่งเป็นการลดปัญหาสังคมในอนาคตได้มาก เมื่อถึงเวลาเข้าเกณฑ์ท่านยังส่งให้เด็ก ๆ ได้ศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษาต่อไป เป็นวงจรย้อนกลับไปยังโครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือให้มีโอกาสได้เรียน ตามเป้าหมาย โครงการนี้เริ่มเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2538

โครงการที่ 14 : เพื่อการเกษตรฯ

ปี 2540 สภาพบรรยากาศทั่วไปในสังคมเมือง เริ่มมีมลพิษที่เป็นภัยต่อสุขภาพชาวโลก มากเทคโนโลยีมีวิวัฒนาการขึ้นเท่าใดสิ่งแวดล้อมยิ่งทรุดโทรมลงเท่านั้น หากเราทั้งหลายไม่รีบรักษาดุลยภาพของธรรมชาติให้สู่สภาพเดิม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีจะจากไปอย่างไม่มีวันเรียกกลับคืนมาได้ ทรัพยากรธรรมชาติด้านพืชสวนที่บรรพบุรุษไทยได้รักษาไว้เป็นมรดกตกทอดถึงคนรุ่นใหม่ กำลังถูกรุกราน จากสภาวการณ์ของโลกปัจจุบัน เมื่อมองในภาพรวมหลายคนคิดว่าพืชผลไทยของเรายังสมบูรณ์ ซึ่งเป็นการมองแบบภาพลวงตา ถ้าเรายังหลงระเริงอยู่เช่นนี้ จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ สูญสลายไปอย่างน่าเสียดาย

นอกเหนือผลไม้ในเรือกสวนท่ามกลางอากาศบริสุทธิ์ ยังเป็นการบริหารสุขภาพด้วยการเดินออกกำลัง ชมสวน ชมปลาหลากสีหลายพันธุ์ในร่องสวน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนของคนกรุงและชานเมือง เพราะบรรยากาศดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงอดีตให้สัมพันธ์กับปัจจุบัน

หากท่านคือ ผู้ให้, ผู้บริโภค, และนักท่องเที่ยว ความพึงพอใจอันได้จากการศึกษาหาความรู้ และการได้สัมผัสกับความงดงาม ตามธรรมชาติ เป็นการอนุรักษ์สภาพสวนจนสามารถเก็บความรู้สึกที่ดีไว้ได้ ในเวลาเดียวกัน บรรดาพืชผักผลไม้และเศษอาหารที่เหลือใช้ในโครงการต่าง ๆ ได้รวบรวมมาทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ ซึ่งนำผลิตผลนั้นกลับมาใช้ในการเกษตรได้อีก นับว่าเป็นวงจรที่ควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างดีเยี่ยม โครงการนี้จึงเป็นศูนย์กลางการศึกษาด้านพืชพันธุ์ไม้ เพื่อประโยชน์สุขของบุคคลทั่วไป

โครงการที่ 15 : บ่อหมักสิ่งปฏิกูลฯ

เรื่อง การกำจัดของเสียสิ่งขับถ่ายจากคนให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลโดยทำเป็นปุ๋ยหมักสำหรับใช้กับพืชและต้นไม้ สนองพระราชดำริฯ โดย จังหวัดนนทบุรี

ความเป็นมาของโครงการ

เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2544 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีกระแสพระราชดำรัสแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา โดยตอนหนึ่งของกระแสพระราชดำรัส ได้ทรงรับสั่งถึงโครงการพระราชดำริ ซึ่งนำสิ่งปฏิกูลจากคนมาทำเป็นปุ๋ยหมักที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

“เมื่อ 20 กว่าปี เคยได้คิดถึงว่าสิ่งโสโครกที่ลงมาจากบ้านแล้ว เขาให้ทางเทศบาลมาดูมาสูบไปทิ้งในที่สมควร เป็นเรื่องสำคัญเมื่อ 20 ปีได้คิดดูว่า ที่เจ้าหน้าที่ไปดูดสิ่งโสโครกจากบ้านเขาเอาไปไว้ที่ไหน ก็ไปสืบดูเขาบอกว่าสูบไปทิ้งในที่ที่เหมาะสมที่ว่าเหมาะสม ก็ไม่รู้ว่าที่ไหนตามรถที่เขาเอาสิ่งโสโครกนั้น ตามรถไปแล่นๆ กลางคืนไม่ค่อยเห็น ไปจอดที่คลอง หรือที่แม่น้ำจอด

ซักพัก ปล่อยลงคลอง ลงแม่น้ำเสร็จแล้วในรถนั้นก็ไม่มีสิ่งโสโครกแล้วเป็นสำเร็จประโยชน์เรียบร้อย สะดวกดีไม่ต้องไปไกล ไปดูดที่บ้านอีกแห่ง”

เกิดจากเหตุอย่างนี้จึงเกิดความคิดว่า หากหาที่แห่งหนึ่งนอกเมืองแล้วไปทำถัง เอาสิ่งโสโครกปล่อยใส่ถังหมักไป 10 วัน สิ่งโสโครกก็หายโสโครก มีเชื้อโรค 10 วันก็หมดไป ถ้าให้ดีเอาเป็น 28 วัน ให้มันหมดไป พวกเชื้อที่ร้ายแรง เวลานั้นยังมีอยู่ ก็ไม่ต้องบอกชื่อ คนรังเกียจเป็นพวกเชื้อโรคต่างๆ ชนิดหมด ไม่มี แม้แต่กลิ่นก็หมด ไปใส่อย่างนั้นเสร็จแล้ว เอามาตาก วัตถุนั้นใช้เป็นปุ๋ย เป็นประโยชน์ ส่วนเป็นของแข็งและเป็นน้ำ น้ำก็เป็นปุ๋ย ที่ไม่เหม็นของแข็งเป็นปุ๋ยที่ไม่เหม็น เอาไปใช้แล้วทำหลายถังก็เอาสิ่งโสโครกมาใส่อีก เอาของโสโครก ของปฏิกูลมาใช้เป็นประโยชน์สำหรับการเกษตรใช้ได้ ได้ปรึกษากับผู้ที่รู้ และได้ทำโครงการหนึ่งที่นนทบุรี 20 กว่าปี เขาก็รายงานได้ผลดี มาเมื่อ 2 - 3 เดือนก็คิดอย่างนี้ ถามว่าเดี๋ยวนี้เป็นอย่างไร เขาบอกว่ายังมี นนทบุรีไม่มีแล้ว เมืองมันขยายไปนนทบุรี เป็นที่มีคนไปอยู่อาศัย ไม่ได้เป็นที่สำหรับการเกษตร แต่เขาไปทำจังหวัดอื่นๆ ทำไปทำมาก็เจอว่าที่หัวหินก็มี ให้คนไปดูที่หัวหิน ปรากฏว่าที่หัวหินไม่เคยสำเร็จไม่ดี เพราะทำแล้วมีคนมาสร้างบ้านอยู่รอบ นานๆ ไป คนที่สร้างบ้านอยู่รอบเป็นใหญ่ บอกว่าทำไมเอาสิ่งปฏิกูลมาทิ้งไว้ตรงนี้ มันเหม็น มันแย่ยังดีไม่เดินขบวนมาหา รัฐมนตรี แต่ว่านวนแล้วเขาบอกว่าอยู่ไม่ได้ แต่ก่อนไม่มีใครอยู่ที่นั่นแต่เขามาสร้างบ้านอาศัยรอบโครงการปฏิกูล ตกลงโครงการปฏิกูลตอนนั้นลงทุน 2 ล้านบาท ราไม่ได้ลงทุน เขาลงทุนเอง พวกเทศบาลหัวหิน แต่มีที่อื่นยังพอใช้ได้

โครงการแบบนี้ โครงการส่วนมาก ท่านทั้งหลายคงไม่เคยได้ยิน ว่ามีโครงการนี้ทำขึ้นสิ่งปฏิกูลมาเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ แต่ว่าต้องทำเหมือนกัน เวลานี้มีปัญหาที่ในกรุงเทพฯ เคยพูดแล้วว่าในกรุงเทพฯ เอาของมาจากต่างจังหวัด ที่เขาปลูกต่างจังหวัด ปลูกแล้วมาบริโภค ขอโทษ ถ่ายออกๆ ไปไว้ที่ไหนก็ยังมีปัญหา จะทำปัญหาอย่างนี้เทศบาลเป็นทุกข์ ก็ต้องพยายามที่จะพิจารณาว่า จะทำอะไรต่อไป

การดำเนินงานเพื่อสนองพระราชดำริฯ ของจังหวัดนนทบุรี

จากกระแสพระราชดำรัสข้างต้น และด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม นายสาโรช คัชมาตย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี (ในขณะนั้น) ได้น้อมนำเอาแนวพระราชดำริฯ ดังกล่าวมาดำเนินการอีกครั้งหนึ่งเพื่อสนองพระราชดำริฯ ให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ รวมทั้งเพื่อให้จังหวัดนนทบุรีมีการกำจัดสิ่งปฏิกูล อันเกิดจากบ้านเรือนราษฎรเป็นไปอย่างถูกสุขลักษณะและถูกต้องตรงตามหลักวิชาการ

นายสาโรช คัชมาตย์ จึงได้นำเรื่องไปนมัสการหารือ กับพระอาจารย์พยอม กัลยาโณ เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งจังหวัดได้รับความเมตตาจาก พระอาจารย์พยอม ให้ใช้ที่ดินบริเวณวัดสวนแก้ว จำนวนประมาณ 4 ไร่ สำหรับเป็นพื้นที่ก่อสร้างบ่อหมักสิ่งปฏิกูลขนาด 15 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

การก่อสร้างบ่อหมักสิ่งปฏิกูลตามแนวโครงการพระราชดำริฯที่บริเวณวัดสวนแก้ว ได้เริ่มดำเนินการมา ตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2545 ด้วยความร่วมมือจากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 6 (ศูนย์อนามัยและสิ่งแวดล้อมเขต 1 – ในขณะนั้น)

โครงการที่ 16 : บ้านทักษะชีวิต

ความเป็นมา เด็กเร่ร่อนเกิดจากปัญหาของสังคมหลายประการ เช่น ความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว ความต้องการอิสระของตัวเด็กเอง ปัญหาการคบเพื่อน ความยากจน และแรงงานย้ายถิ่น ผลของการเร่ร่อน ทำให้เด็กต้องออกจากระบบการศึกษา มีปัญหายาเสพติด อาชญากรรม การล่อลวงทางเพศ การติดเชื้อโดยเฉพาะโรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง บ้านเมืองขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และข้อสำคัญที่สุด คือ สูญเสียกำลังของชาติในอนาคต

นอกจากนี้ในปัจจุบัน ยังไม่มีหน่วยงาน องค์กรใด ๆ ในประเทศไทย ที่มีตัวเลข สถิติข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน (โดยเฉพาะเยาวชนไทย)ที่แน่นอนโดยครบถ้วน ถูกต้องและสมบูรณ์ซึ่งเป็นผลให้การแก้ไขปัญหาเด็กเร่ร่อนในเชิงบูรณาการ ยังไม่ประสบผลสำเร็จ

มูลนิธิรัฐบุรุษ โดยคำแนะนำของ ฯพณฯ ท่านเปรม ติณสูลานนท์ ประธานกิตติมศักดิ์และประธานมูลนิธิรัฐบุรุษ นายแพทย์ประสพ รัตนากร ได้จัดทำเป็นโครงการทดลองขึ้น ที่วัดสวนแก้วเป็นศูนย์พัฒนาเด็ก และได้ประสานงานกับคณะกรรมการของ “ มูลนิธิสวนแก้ว ” เพื่อสนับสนุนสิ่งที่ขาดอยู่ คือ หอพักอาคารเรียนเด็กชาย เด็กหญิง เพื่อให้เป็นโครงการต่อเนื่องในการพัฒนาเยาวชนเหล่านี้ ให้กลับเข้าสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ ซึ่งวัดสวนแก้ว ได้สนับสนุนในการกินอยู่ มีงานทำในวัด มีรายได้ มีโรงเรียนใกล้เคียง ให้การศึกษาและมีอาสาสมัครช่วยเป็นพี่เลี้ยง ให้เด็กได้ปรึกษา และเรียนรู้อย่างอบอุ่น ที่สำคัญที่สุดคือ มีการสอนและอบรมธรรมะ เพื่อให้เด็กได้ยึดมั่นในศีลธรรม และคุณความดี

โครงการที่ 17 : อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯปี พ.ศ. 2545

แนวทางและระยะเวลาในการดำเนินงาน

1. เก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช ของจังหวัดนนทบุรี เช่น ไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ สมุนไพร พันธุ์ไม้โบราณ พันธุ์ไม้หายาก

2. เริ่มตั้งแต่ ปี ๒๕๔๕ และให้มีการดำเนินการโดยต่อเนื่อง

หน่วยงานรับผิดชอบ

1. สำนักงานจังหวัดนนทบุรี สำนักงานเกษตรนนทบุรี

2. อำเภอทุกอำเภอ

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในจังหวัดนนทบุรี

4. วัดสวนแก้ว

กิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช

1. เกษตรจังหวัด ร่วมกับ ป่าไม้จังหวัด ทำการปลูกรักษาและรวบรวมไว้ ในบริเวณวัดสวนแก้ว

2. วัดสวนแก้ว เป็นผู้ดูและทะนุบำรุง พันธุ์ไม้ที่ปลูก

3. พันธุ์ไม้ในลักษณะ เมล็ด เนื้อเยื่อ จังหวัดนนทบุรี จะดำเนินการจัดส่งให้กับธนาคารพืชพรรณโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช ในสวนจิตรลดา เพื่อดำเนินการจัดการจัดเก็บตามวิธีการที่ถูกต้องต่อไป

กิจกรรมการแสดงนิทรรศการ การอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

1. เป็นการเผยแพร่ความรู้ในการดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

2. ดำเนินกิจกรรมโดยปรับปรุงอาคารของวัดสวนแก้ว สำหรับเป็นสถานที่จัดแสดงนิทรรศการ และสำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

3. จัดการ การศึกษาพันธุกรรมพืช ที่เก็บรวบรวมไว้ และปลูกรักษาไว้ในพื้นที่ปลูกรักษาพันธุกรรมพืช บริเวณวัดสวนแก้ว

4. เพื่อเผยแพร่ความรู้ และส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์

หน่วยงานรับผิดชอบ

1. คณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช จังหวัดนนทบุรี

2. สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี

3. สำนักงานป่าไม้จังหวัดนนทบุรี

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

4. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี
5. สำนักงานโยธาธิการจังหวัดนนทบุรี

โครงการที่ 18 : คอนโดสุนัข

ปี 2546 อันเนื่องมาจากการประชุมเอเปก ของภาครัฐเมื่อปี 2546 ที่ให้มีการพัฒนาปรับปรุงกรุงเทพมหานครให้มีความพร้อมในการต้อนรับคณะผู้มาประชุม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ออกทำการตรวจดูแลตามสถานที่ชุมชนต่าง ๆ ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นและจำเป็นต้องรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน นั่นคือ ปัญหาสุนัขเร่ร่อน ที่มีอยู่ทั่วไปในเขตเมือง แม้จะเป็นภาระอันหนักหน่วง แต่พระอาจารย์พยอม กัลยาโณก็ยังแสดงเจตน์จำนงที่จะเข้าไปช่วยเหลือทันที ท่านจึงจัดที่ในบริเวณสวนและรีบสร้างเป็นที่อยู่ของสุนัขในระหว่างการก่อสร้างที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ บรรดาเจ้าของสุนัขต่างนำสุนัขของตนมาปล่อยไว้ ให้เป็นภาระแก่มูลนิธิอย่างยิ่ง แต่ด้วยความมีเมตตาของพระอาจารย์พยอม กัลยาโณ ทำให้ผู้ที่รับดูแลสุนัข จำเป็นต้องรับหน้าที่ด้วยความอดทน เพราะสุนัขบางตัวเป็นโรคเรื้อน และดุร้าย แต่เพื่อให้คนในสังคมได้อยู่อย่างสงบ พระอาจารย์พยอมจึงต้องทำต่อไปตามปณิธานของท่าน

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก ข

คำถามในการวิจัย ที่ใช้ในการการสัมภาษณ์

คำถามในการวิจัย ที่ใช้ในการการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 แนวคำถามสัมภาษณ์ (พระราชธรรมนิเทศ หรือ พระพยอม กัลยาโณ)

1. คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และ หน้าที่รับผิดชอบ

2. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัดสวนแก้ว ในการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม

2.1 วัดคิดว่า “การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม” คืออะไร

2.2 นโยบายการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ของวัดสวนแก้วคืออะไร

2.3 แนวความคิดเรื่องการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมของวัดสวนแก้ว เริ่มต้นจากอะไร

2.4 จุดมุ่งหมายในการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมของวัดสวนแก้ว คืออะไร

2.5 ขั้นตอน กระบวนการ ในการเตรียมงาน เป็นอย่างไร

2.6 โครงการเพื่อสังคมของวัดสวนแก้ว ประชาสัมพันธ์อย่างไร

2.7 คิดว่าองค์กรจัดโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมแล้วองค์กรจะได้อะไร

2.8 ท่านคิดว่าองค์กรธุรกิจต้องทำอย่างไรที่จะตอบแทนสังคม

2.9 ท่านคิดว่าชุมชนจะได้ประโยชน์อะไรจากโครงการของวัดสวนแก้ว

2.10 ท่านคิดว่าวัดสวนแก้วจะได้ประโยชน์ไหมจากโครงการ ถ้าได้คือ ถ้าไม่ได้เพราะ

3. คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ของ วัดสวนแก้ว

ส่วนที่ 2 แนวคำถามสัมภาษณ์ (ผู้ซื้อ ผู้ค้าขายสินค้าในวัดสวนแก้ว)

1. คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ชื่อคุณชื่ออะไรค่ะ

1.2 อายุเท่าไรค่ะ

1.3 ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพอะไรค่ะ

1.4 อยู่ที่ชุมชนนี้มากี่ปีค่ะ

2. คำถามในการวิจัย

2.1 ท่านรู้จักโครงการเพื่อสังคมในวัดสวนแก้วหรือไม่

2.2 ถ้าท่านรู้จัก ท่านรู้จักจากแหล่งใด สื่อใด

2.3 ท่านคิดว่าอะไรคือเหตุผล ที่วัดสวนแก้วจัดโครงการเพื่อสังคม

2.4 โครงการเพื่อสังคมที่จัดขึ้นส่งผลอย่างไร

2.5 โครงการที่จัดขึ้นตรงกับความต้องการของชุมชนหรือไม่

2.6 ท่านคิดว่าการที่วัดสวนแก้วจัดโครงการเพื่อสังคม เพื่ออะไร1

2.7 ท่านคิดว่าวัดสวนแก้วจะได้อะไรจากการจัดโครงการเพื่อสังคม

2.8 ก่อนที่วัดสวนแก้วจัดโครงการเพื่อสังคม มีความรู้สึกต่อวัดสวนแก้วอย่างไร

2.9 หลังที่วัดสวนแก้วจัดโครงการเพื่อสังคม มีความรู้สึกต่อวัดสวนแก้วอย่างไร

2.10 โครงการที่จัดขึ้นท่าน ถ้าชอบ เพราะอะไร ถ้าไม่ชอบ เพราะอะไร

2.11 ท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่จะปรับปรุบโครงการ หรือไม่ถ้ามีคือ

2.12 ท่านคิดว่าวัดสวนแก้วควรจัดโครงช่วยสังคมหรือไม่ ถ้าใช่เพราะ หรือไม่ใช่เพราะ

2.13 ท่านคิดว่าวัดสวนแก้วจัดโครงการเพื่อสังคมแล้วต่างได้อะไร

สำนักหอสมุดกลาง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาว วรรณพร นกใหญ่

ที่อยู่ 90/300 หมู่ 34 หมู่บ้านจงสุข ซอยวงศ์สว่าง 19 ถนนวงศ์สว่าง
ตำบลบางซื่อ อำเภอบางซื่อ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
โทร. 081 778 1987

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2551	สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
พ.ศ. 2553	ศึกษาต่อระดับปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2551-2552	ตำแหน่ง Guest Service Agent โรงแรม มิราม่า กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2553-ปัจจุบัน	ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำหน่ายสินค้ามือสองนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่น

สำนักวิทยบริการฯ
มหาวิทยาลัยศิลปากร